

A POLGÁR

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára:

Egy évre 240.000 korona
Félévre 120.000 korona
Negyedévre 60.000 korona

Főmunkatárs:

VÁZSONYI VILMOS

Felelős szerkesztő: CSERGÓ HUGÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII. ker., Aréna út 80. sz.

Telefón: József 55-71

Megjelenik minden szombaton

Hallgatni arany, beszélni — vas

Irta: VÁZSONYI VILMOS

Vass József népjóléti miniszter úr a frankügypben sokáig hallgatott. Hallgatott és így — filozófus maradt. Filozófiai nyugalommal vette tudomásul egészen december 31-ig, hogy ő a frankügyről nem tud semmit. Ekkor felkereste néhány képviselő és eszébe juttatta, hogy ő volt a helyettes-miniszterelnök. Erre telefonált *Rakovszky* belügyminiszternek és megkérdezte tőle, hogy mi is van hát azzal a franküggyel? Az ifjú, tetterős belügyminiszter *megtagadta* a felvilágosítást, mondván, hogy forduljon a miniszterelnökhöz.

Vass József filozófus tehát megfogadta *Rakovszky* Iván tanácsát és így csak 1926 január 1-én, újévi ajándékkul kapta az első hivatalos értesítést a frankügyről.

Érzékenyebb kedélyek az ilyesmit rossz néven veszik. Amde Vass József — amint már többször említettem, hogy el ne felejtjük — filozófus és így őt nem bántotta sem az, hogy a miniszterelnök elutazott decemberben Genfbe, anélkül, hogy felemlíttette volna *Perényi* válaszevelét és üzenetét és azt a esekélyiséget, hogy frankot hamisítanak, sem pedig az, hogy a belügyminiszter vele szemben megtagadta a felvilágosítás megadását. Filozófus és szereti hazáját; és nálunk a hazaszeretet elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a miniszter önként sohasem hagyja el állását. Vass József sokáig hallgatott. Egyszerre csak váratlanul megszólalt és nekirohant a kisebbségi véleménynek. Azt mondta róla, hogy „bitófa, amelyre a keresztény és nemzeti egységet akarják felhúzni”. No lám! Aki sokáig feltűnően hallgat, annak feltűnő rikoltozással kell kipótolni mulasztását. No lám! Az ellenzék kedvencéről új közmondást kell gyártanunk: *Hallgatni arany, beszélni — vas*. No lám! Aki előbb a megnyilatkozásban olyan lassú volt, most egyszerre — vannak még csodák — nekiiramodik, mint egy csodaszarvas. No lám! Akiről azt hittük, hogy az az ambíció hevíti, hogy ő lesz a magyar *Seppel*, arról most kiderült, hogy csak *Száybeli*.

Tehát *bitófa!* Szerencsére, az ember elszokik a finom lelkek tömegei közt az érzékenységtől. Vigasztal az az elgondolás, hogy mennyivel jobban bánt mégis velem a megszólalt filozófus, mint boldogult mártír-királyunkkal. Szegény, boldogult királyunk számára *szíveségből* ő fordított le egy proklamációt.

De ez egyáltalán nem gátolta meg abban, hogy tagja maradjon annak a kormánynak, mely a koronás királyt kiszolgáltatta idegen hatalmaknak, miután előbb a tihanyi klostrom szűk celláiban tartotta foglyul. Még a kalauzólo szerzetesnek is könnyei hullanak, amikor végigvezeti az embert azon a három szűk cellán, ahol fogolyként őrizték a királyt és a királynét.

Csak a filozófus lelke marad ilyenek után is derűs. És ezekután rossz néven vegyem tőle, hogy a kisebbségi véleményt bitófának nevezi? Rossz néven vegyem tőle, hogy most már nagy szolgálatkészségében sajtókonferenciát is tart annak a híres, szabad, bátor, gerinces, nagyszerű, egeket ostromló sajtónak, a magyar sajtónak útbaigazítására, mely a frankügypben eddig is olyan óriási szolgálatokat tett az igazság és az ellenzék ügyének?

Vass József kiváló tehetség. És arra lett volna hivatott, hogy vezére legyen egy, a német centrumhoz hasonló pártnak. Tudnia kell, hogy *útszéli frázis*, amely hozzá méltatlan, amikor arról beszél, hogy a *kisebbségi vélemény bitófa* a keresztény és nemzeti erkölcs számára. Jól tudja, hogy az első perctől fogva azt hirdetem: *alakítson a jobboldal bármilyen kormányt a maga köréből, amely a frankügypben érdekelve nincs*; ettől a pillanattól fogva nincs többé értelme a parlamenti vizsgálóbizottságnak és a politikai felelősség kutatásának. Az ellenzéket egy pillanatig sem vezette hatalmi érdek, *egy szemernyi részt sem kívánt a hatalomból, nem kívánt eltölődést balfelé, csak tisztas, konzervatív uralmat*, amely kedvét szegi a kalandos vállalkozásoknak és véglegesen likvidálja az ellenforradalom most már évekig tartó tébolyát.

Hol forgott tehát veszedelemben az, amit ő keresztény és nemzeti erkölcsnek nevez? És nem képtelenség-e azokkal szemben, akik a frankhamisítás ügyében teljes világosságot követelnek, a keresztény és nemzeti erkölcs bitófájáról frázisokat hasogatni, mikor már ott állnak a csatasorban a konzervatív és keresztény irányú politikusok is, mint *Pallavicini* György örgróf, *Friedrich* István, a kurzus első miniszterelnöke, *Andrássy* Gyula gróf, *Rakovszky* Ist-

ván, *Károlyi* Imre gróf és a többiek? Ezek akarják talán a kereszténységet és a nemzeti irányt megdönteni, há már *Vass József* úr — hogy megbízhatóságát a mi bőrünkön igazolja — ezt a vádat ellenünk meri szögezni?

A kisebbségi vélemény nagy mérséklettel kezelte a frankhamisítás ügyét, az anyag feldolgozásában, kifejezéseiben mindig tekintettel volt a nemzet érdeke iránt. *Nem tűnt fel a népjóléti miniszter* úrnak, hogy a kisebbségi vélemény az „irredenta” szót sohasem használja? Etekintetben óvatosabb volt, mint a többségi vélemény, amely nagy devociójában szóról-szóra közölte *Bethlen István* gróf harmadik vallomását, amely kapcsolatban *Windischgraetz* Lajos herceg ajánlkozásával, az irredenta mozgalmakkal foglalkozott. Hej! Mertem volna csak én ilyen kényes dolgokat leközölni! Hogy dübörögtek volna a gascognei legények: *hazaárulás!* A többségi jelentés pedig az ártatlan gyermek mosolygásával beszéli el, hogy a különböző irredenta egyesületeket és illetve személyeket egységes vezetés alá kellene helyezni a kormány felügyelete alatt. A miniszterelnök — amint mondja — nem bízott a hercegen. De miként a frankjya összes szereplői, nem mondott egyszerűen nem-et — mert ez túlságosan világos lett volna, hanem mint komplikált férfiú (átadatik Bourgernek analízálás céljából!) „általánosságban közölte vele aggályait” és azt, hogy „döntését majd *Nádósyt* útján fogja tudomására hozni, mint aki ilyen ügyekben illetékes”.

„Ilyen ügyekben illetékes”. Tehát *Nádósyt* volt illetékes az irredenta ügyekben. Ez magyarul annyit jelent, hogy az országos főkapitány állott a titkos egyesületek élén. Tudni kell ugyanis, hogy minden titkos egyesület azon ürügy alatt alakul, hogy irredenta célokat követ. Így a legnagyobb titkos egyesület, a *Kettős Kereszt Vérszövetség*, amelynek létezéséről hivatalos bűnügyi akták vannak, amelynek kebelébe tartozott többek között a *Kovács-testvérek* társasága is. A *Kettős Kereszt Vérszövetség eskü-mintáját* is ismerjük, amely két fontos kijelentést tartalmaz. Az egyik, hogy a tag más karhatalmi alakulathoz nem tartozik és csak a *Kettős Kereszt Vérszövetség* parancsára és riadójára jelentkezik; a második, hogy aláveti magát a *Vérszövetség* bíraskodásának. Amikor a *Kovács-testvérek* ügyében *Rassay* Károly társaságában megjelentem a miniszterelnöknel, a meglepett ember ártatlanságával azt kérdezte tőlünk: „Mi az a *Kettős Kereszt Vérszövetség*?” *Mire* *Rassay* adta meg a méltó választ: „Ha igazán nem tudnád, kérdezd meg *Nádósyt*!”

A többségi jelentésből íme most megtudjuk, hogy *Nádósyt* volt az irredenta ügyek, tehát a titkos társaságok illetékes vezetője. *Teleki* Pál pedig „a külföldi propaganda vezetésével volt megbízva”. A miniszterelnöknek ahoz, hogy *Windischgraetz* Lajos hercegnek nem-et mondjon, előbb tanácskoznia kellett *Nádósyt*val, a *belföld* — és *Telekivel*, a *külföld* vezérével. Micsoda komplikált „nem” az, amelyhez ilyen beható tanácskozások szükségesek! (Másodszor is átadandó Bourgernek elemzés céljából!)

Eppen ilyen mérséklettel tárgyalta a kisebbségi jelentés a *szokol-ügyet* is. Valóban csak annyit mondott el, amennyi elkerülhetetlen volt. *Pallavicini* György őgróf és *Friedrich* István felszólalásaiból, különösen a kitűnő *Pesthy* igazságügyminiszter beszédéből, — amely mint a legtöbb klasszikus ókori

remek, fájdalom, csak töredék maradt, mert az elnöki esengő kettészelte zsenge életét, — a kisebbségi véleményt messze túlszárnyaló tényállás bontakozott ki. A kisebbségi vélemény nem beszélt *Schober* kancellárról, *Rintelen*ről. Nem állította szembe *Schober* volt kancellárnak, dr. *Ramek* jelenlegi kancellárnak és *Rintelen*nek nyilatkozatait, amelyekben visszautasítják *Bethlen*nek azt az állítását, hogy osztrák hatóságok vettek volna részt *Mészáros* Gyula 1921. évi szokolhamisításaiban és megcáfolják azt az állítást, mintha az osztrák hatóságokra való tekintettel lett volna szükség Magyarország a szokol-ügyekben az eljárás megszüntetésére. Azóta kiderült az is, hogy az utolsó, 1922. évi szokol-ügy megszüntetésének címele is kissé merész volt, mert az ötszázszokolosok még egy esztendeig beválthatók voltak, tehát az eljárást nem lehetett azon az alapon megszüntetni, hogy az ötszázszokolosokat már kivonták a forgalomból.

De mérsékelt volt a kisebbségi jelentés abban is, hogy bizonyos körülményeket egyáltalán nem használt fel. Elég szomorúnak tartottam, hogy *Baross* Gábor révén belekerült az ügybe a *Postatakarék-pénztár* és nem foglalkozott például azzal a kérdéssel, miként adhatott a *Pénzüntézet*i Központ 1925 július havában *Windischgraetz* Lajos hercegnek kétmilliárd kölcsönt?

Windischgraetz Lajos herceg telekkönyveiben feljegyezve található az 1. számú betétben C. 89. alatt a következő tétel:

1912—1925. szám.

Erkezett 1925 július 15-én.

*Pénzüntézet*i Központ, Budapest, Deák Ferenc uca. Korona kétmilliárd.

Egészen kézenfekvő lett volna az a kérdés: hogy jut a *Pénzüntézet*i Központ ahoz, hogy *Windischgraetz* Lajos hercegnek kétmilliárd kölcsönt folyósítson? Ez teljesen ellenkezik a *Pénzüntézet*i Központ alapszabályszerű céljaival. A *Pénzüntézet*i Központ csak tagjainak, az intézeteknek adhat kölcsönt, magánszemélynek csupán tagjain keresztül és evidens közgazdasági érdekből. Itt a bekezelés szerint a *Pénzüntézet*i Központ a hercegnek közvetlenül adott kétmilliárd kölcsönt. Miért? Milyen fontos okai voltak erre? A frankügytől teljesen eltekintve is, érdemes ennek a kérdésnek feltevése és tüzetes kivizsgálása. Mert hiszen itt nyilvánvalóan olyan kedvezményről van szó, amely nem gyökerezik a *Pénzüntézet*i Központ alapszabályaiban és amely távol áll a közintézmény céljaitól. És mi eddig mégis lemondottunk arról, hogy ezt a kérdést firtassuk, mert szigorú korlátok közé szorítottuk magunkat és a kisebbségi vélemény mindvégig mérsékelt és megfontolt hangja és tartalma mellett igazán csak az elvakultság vagy a ravasz taktika láthat a kisebbségi véleményben bitófát. Nem tehetünk arról, ha megriadt emberek rémeket látnak és az elkövetett mulasztások olyan lélektani állapotba hozzák őket, hogy mindenfelé már csak akasztófákat látnak.

A legközelebbi sajtóakadémián majd legyen szíves *Vass* miniszter úr ezeket is figyelmére méltatni...

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD JOGI SZEMINÁRIUMA

Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, közgazdasági, ügyvédi vizagokra. Jegyzetbérlet. Tanácskozas

Az utolsó csepp vérig!

Írta: Pakots József

Vadul áll a harc. A parlamenti forró izgalmakat felváltotta a várakozás döbbenetes esendje. Bethlen most Genfben diplomatizál és sajtója a vádak, gyanúsítások áradatát zúdítja idehaza a küzdő ellenzék felé. A főszíntérről mellékszínterekre lendült a nagy viaskodás s a politikai jelszavak álarca mögül kivigyorog a rém: a társadalmi szétbomlás, az erkölcsi rothadság, a nyugtalan, kétségbeesett, nyomorúságában megrendült tömegelek *facies hippocraticája*.

Szörnyű ítéletidő ez. A frankbotrány föllebentette hat esztendő fekete takaróját, régi bűnök szemfedőjét. És jelentkeznek a sötét évek kísértő szellemei és föl-tárják a fekete titkokat. Ez is tudott, az is tudott a hamisításokról, száz, ötszáz szokolok hamisításától az ezerfrankok hamisításáig, micsoda ingoványon buk-dácsolt át a magyar élet. A leleplezések egymást lici-tálják túl s az ember riadtan kérdi: mi lesz még?

Ki tudná megjósolni. Már mindenki fél a következő pillanattól s a gyöngébb idegzetűek már elfordítják arcukat az egyre riasztóbb konturokban kibontakozó látvány elől. Meguntuk! Nem tudjuk tovább nézni! — mondják hideglelősen, holott csak leplezik a rettenetet, amely megszállta őket. Nem tiszta munka, Aki résztvesz benne, bizony moecosk lesz Pallavicini ögróf parlamenti felszólalása ime azt eredményezte, hogy most a rendőrség, ügyészség elé állítják. Friedrich István is elmondta Bethlen leleplezése nyomán egy ominózus vacsora történetét. Most már őt is megfenyegetik. Nemsokára belőle is vádolt lesz. Vázsonyi már az első pillanattól kezdve egyik fővádoltja az ügynek. Ő a konspiráló, aki nyugtalanzkodásával bent és külföldön is előidézte a sok bajt. Károyi Imre gróf, enyhén szólva, exatált egyén. A baloldali ujságok mind a vádlottak padján szerepelnek.

Ha a közvélemény eddig nem tudta volna, most már tisztában lehet vele, hogy a frankbotrány csakugyan *a reakció személyes ügye lett*. A reakciót sebezte halálra s őt magát menti most Bethlenen, a Marsovszky-féle többségen és a fajvédőkön át. És ez teszi érthetővé, hogy a döbbenetes napokban még jobban fellángolt a reakció, mint valaha. A végzetes fantom a frankbotrány égő csóvjával végigfut a magyar éjszakán és szikrái itt is, ott is új tüzet gyújtanak. Vitéz Vannay, a többszörös gyilkos, Vázsonyi merénylője, ünnepezt hős s a másik brávó, gyulai Molnár Ferenc, szemtelenkedik, interjút ad, új deliktumokkal fenyegetőzik. Székesfehérvárt a törvényhatóság orgyilkot közzörül a sajtószabadság ellen, Eckhardt úrék külföldi fajvédővezérekkel, báró Schager Albin, osztrák horogkeresztes vezérrel és Ghyka Juon herceggel, a román fajvédők ismert vezérével konspirálnak. Egy temetésén, ahol *Bársony János* orvosprofesszort búcsúztatják, az ifjúsági szónok azt üzeni, hogy az *utolsó csepp vérig* meg fogják védeni „az egyetlen tételes törvényt”, a numerus clausus. Mialatt a *Circumdederunt*... tompagyású hangjai az *örök világosság fényességéért* sikoltanak fel, ime belesivít e komor, tiszta hangokba az evangéliumot megtagadó, vad, fekete gyűlölség.

Az utolsó csepp vérig! — üzeni a sir mellől a reakció s ez a sir most szimbolikus jelentőségű. A saját sírja széléről üzen, támad, fenyeget a reakció, kiordítja a dermedt, föl-kavart, nyomorúságos magyar életbe, hogy nem akar, nem fog meghalni. Az utolsó csepp vérig, az utolsó csepp *megmérgezett* vérig harcol.

Miért időszerű neki ez a harc? Mert a szörnyű frankhamisítási bűneselekmény az a mikrokozmosz, amelyből visszatükröződik egész lelkülete, minden bűne, hat éves földalatti munkája, a titkos konspirációk, merényletek, szövetkezések szövevénye. Hugo

Viktor írja le a *Nyomorultak* című regényéposzában a földalatti Párizst, a csatornák, a bűzös kloákák rejtett világát, amelyben gyilkosok, rablók bujnak meg és simatalpú, undok, villogószemű patkányok ezrei surrannak tova. Ime így pillant be most a riadt tekintet a frankhamisítás bűnügyén át, e rémletes nyílason keresztül a magyar reakció földalatti világába, a gyűlölködő politika csatornáiba. És természetes, hogy ide-oda futkosnak a megbolygatott patkányok s a gyilkosok és rablók támadnak, védik a maguk létét, a maguk külön impériumát. Micsoda nyüzsgés, micsoda marakodás, felnyikkanás, üvöltés! A sok titkos szervezet, ez a patkányhad, összetorlódik a főcsatornában, a frankhamisítás botránjának küzdőterén és igyekszik eltorlaszolni a mellékesatornákat; Van egy régi szerzetesi szabály, amely külön fogadalommal zárja el a maga életét a profán világ kíváncsisága elől. Groteszk módon a titkos, földalatti reakció ezt a szabályt tette parancsolóvá hívei számára. *Nemo regulas, seu constitutiones nostras externis communieabit*. Ugyanilyen célt szolgálnak a Zadravetz-féle titkos felesketések és a titkos szervezetek szabályzataiban szereplő eskü-minták.

Ezzel a kalandos világgal pedig végezni kell. És ha a reakció az *utolsó csepp vérig* folyó harcot hirdet, a régi, nemes, erkölcsös hagyományokból táplálkozó *földfeletti* Magyarország döbbenetes eechoval harsogja visszafelé az üzenetet: *az utolsó csepp vérig*. Darwin elmélete, a „*reversion to ancestral characters*” eszményi vonatkozásban igazolódni fog ez utolsó nagy küzdelemben s a régi, becsületos magyar szellem győzedelmeskedni fog afölött a beteges, romlott, mocsaras szellem fölött, amely le tud ülni közös tanácskozáshoz az erdélyi magyarokat gyalázó Cuzával és gyerekes esinytevésnek minősít egy világot megrendítő, ocsmány bűneselekményt.

Ember...

Írta: PETERDI ANDOR

*Ember, ki most itt tévelyegsz e tájon,
Könnyű ül a szemeden, jaj gubbaszt a szádon,
Gondvár a hajlékod, és a fénylő reggel
Rád köszönt kegyetlen bánatseregekkel,
Béna karó a két kezed, a lábad,
Véred is lassú, nem vágat, nem lázad,
Bágyadtan lejt, mint a fogyó erecske
A végtelen, a falánk tengerekbe.*

*Ember, ki most itt tévelyegsz e tájon,
Csak pisla mécs vagy e sötét világon,
Lángod ellobban, erőd elhanyaglott,
Önnönmagadnak fented ki a kardot,
Önnönmagadnak ástál sirt, meg vermet
S harcos örületben magadat verted meg,
Földultad a házad, ontottad a véred,
S dalolva vállaltál pusztulást, inséget.*

*Ember, ki most itt tévelyegsz e tájon,
Sir mostan alattad minden árva lábnyom,
Mégis szép a világ, mégis szép az élet,
Fénylők a távolok, vizek, messzeségek.
Próbálj újra tavaszt, fecskét, napot látni,
Életednek új csapást, új rendet vágni,
Építsd föl a fészked, ringass reményt, álmot,
S hódítsd újra vissza Délibáb-országod!...*

Felelős és felelőtlen

A magyar királyi felelős minisztérium született 1848-ban, az 1848:III. törvényekben. A mai napokban újra feltűnedező specialitás: a *felelőtlen elem született* 1918-ban, október 31-én. Legelőször akkor tűnt fel az utóbbi, amikor megbukott az előbbi.

Addig, amíg komoly volt a felelősség elve, a jogrendért, a belbékéért, a személy- és vagyónbiztonságért a belügyminiszter volt a felelős. A belügyminiszter kezében volt a belső rend szempontjából legnagyobb hatalom és reá nehezedett a legsúlyosabb felelősség is. A belügyminiszter nem tekintett csak egyet: a törvényt, és a törvény előtt mindenki fejet hajtott. Vala pedig a Törvény, amit az országgyűlés két háza határoz és Ófelsége a király szentesít.

Régi idők, mesevilág. Abban az időben még felelősséggel járt a gondatlanság, a véltlen mulasztás is. Elképzelni is nehéz, mit mondott volna *I. Ferenc József*, ha azt hallja, hogy az állami Térképészeti Intézetben hamis bankót nyomtak? Hogy a pénzhamisítás egyik feje az országos főkapitány? (Igaz, hogy Nagy-Magyarország megvolt országos főkapitány nélkül, sok jóval, ami ma nincsen és sok rossz nélkül, ami ma tobzódik). Hogy egy ilyen kalandor-vállalkozásba többrendbeli magas hivatalt betöltő egyének keveredtek bele? Hogy a miniszterelnök őr mit tudott a dolgról, mikor, hogyan, arról már nem is essék szó.

No de nem a felelős kormány, hanem a *felelőtlen elem* korszakát éljük. Kezdődött pedig akképpen, hogy megölték gróf *Tisza Istvánt*. Kik? *Felelőtlen elemek*. És hol voltak barátai, pártja, az a sok senkiember, aki neki köszönhetette, hogy a világon van? Hol voltak akkor? Temetésére alig mentek el. Elparantálni sem merték. A képviselőház, a gróf *Tisza István* képviselőháza, nem mert egy szóval sem megemlékezni arról a csekélyeségről, hogy volt elnökét és legnagyobb pártjának vezérért meggyilkolták. A Ház enélkül oszlott fel.

*Tisza István*on kívül más nevek is szerepeltek a feketelistán. Elsősorban *Vázsonyi Vilmos*. Az első, aki felemelte a szavát a bolsevizmus ellen, és az utolsó, aki megtartotta királyának tett esküjét. Hol volt *Gömbös Gyula*? *Zágrábban*, a forradalom küldetésében. *Teleki Pál*? *Svájcban*, *Károlyi Mihály* megbízásából. A ma hangosak és legénykedők közül sokan akkor eskütételre jelentkeztek a Nemzeti Tanácsnál, forradalmi főispáni székben ültek, vagy az ismeretlenség kódében lappangtak, ahonnan csak a sors szeszélyének visszafélése vetette ki őket, mint egy új korszak hajnalán ez mindig szokás, hisz tudvalevő, hogy a hajnallal rendszerint együtt jár a szemeteskosci, csönget a szemetes és a kakas a trágyadombon kukorékol.

1918 október 31-én született meg a felelőtlen elem. *Tisza gyilkosai* és *Tisza parazitái*, az orgyilkosok és a gyáva konjunkturalovagok egyaránt ősei ennek a típusnak. S ugyanekkor meghalt a felelős kormány. Jött egy hadügyminiszter és ezt mondotta: „Nem akárokk többé katonát látni.”

S azután később, már a kommu után, jött egy kereskedelmi miniszter és programjaul kijelentette, hogy „ő nem ellensége a kereskedelemnek”. A miniszter azóta meghalt — nyugodjék békével —, de meghalt e program alapján a kereskedelem és ipar is. A pénzügyminiszter sokalta a megelégedett emberek számát, a földmívelés ügyi minisztérium a kivitel terén állította helyre az *Eszküdszék*et, melyet az igazságügyminisztérium eltörölt; a kultuszminiszterek, a kultúrát sokalva, megteremtették a numerus clausust, s az egyetemekre kultúra helyett beköltözött a bikaesök és gumibot, s hogy a nivå teljesen el ne vesszen, a népjóléti miniszter új kinyilatkoztatza: „Ha a fene fenét eszik...”

Az 1848:III. tc-ben gyökerező felelős kormánnyal ma is vetekszik a felelőtlen elem. Mit csinál a felelőtlen elem? Egyéni akciót. Ki bünteti? Kinek kellene ren-

det teremteni? A belügyminiszternek. A belügyminiszter kezében a sajtó. A lapbetiltás és kolportázs-megvonás joga. A belügyminiszter őr e tekintetben szigorúan szokott eljárni — balfelé.

Az ország népének mindegy, hogy a belügyminiszter őr kit szeret, mit szeret. Az ország népe nem bánja, felfüggesztik-e *X. Y.* mentelmi jogát, összeférhetetlen-e *A. B.* és hogy *C. D.* is benn van-e a frankhamisításban. De egyet akar, és azt hiszem pártkülönbség nélkül akarja ezt minden tisztességes ember: *Rendet! Nyugalmat! Munkát! Munkalehetőséget!* A tisztességes emberek ezt akarják. Úgy tudjuk, hogy ezek még mindig többségben vannak. És ha valaki kormányon van, ezzel is kell törődnie, nem csupán azokkal, akik a rendtelenségből élnek, a zavarosban halásznak, akik bűnben születtek s bűnben fognak elpusztulni. A kormány még választhat: felelős kormány akar-e lenni, avagy a felelőtlen elemek szerelme. Talán még választhat, ha ugyan már el nem készt.

Vázsonyi János

Bethlen és a kurzus

Gróf Teleki Pál bejelentett és lecáfolt stágere helyett egész stágersorozat puffogott el a nemzetgyűlés keddi ülésén, amelyen viharok szolgáltak a genfi záradék utóvalójául. Szinte a pályaudvarig kísérte el az orkán, amelyben ott keringett a frankbohrány minden izgalma, ténye, igazsága, mende-mondája, sőt az az egész politika is, amelyen keresztül a frankbohrány porfelhői előreszárguldtak. Ez a finálé, ez az ideiglenes finálé, melyben a frankvita kettétört, lehet nagyon sajnálatos, de nem következett volna be, ha idejében megtörténik, aminek történnie kell, hogy ha nem fekszik rá az ügy politikumára az a nyomasztó kód, amely még a parlamenti vizsgáló-bizottságban sem tűnt el, sőt tovább megyünk: nem következett volna be, ha Bethlen ügy beszél januárban, a frankügy „ismerkedési napján”, mint ahogy most beszélt, március elején. Akkor folyton a külföldi sajtóról beszélt, mint ha az fontosabb lett volna, mint maga a frankügy.

Most már nem beszélt késhegyig menő harcra, nem a késhegygel akarta elmentseni a frankügynek országhatárokon keresztül húzódó gordiusi csomóját, nem jelentett be offenzívát, ellenkezőleg kijelentette, hogy nem akar támadni, sőt azt is megmondta, hogy „ő is csak ember, aki tévedhet, aki mulasztásokat követhet el, az első pillanatban nem ismerheti be azokat az arányokat, amelyek később kibontakoznak.” Egyébként a Bethlen-féle beszéd polémia volt a kisebbségi jelentéssel szemben, — ellőbizonyítás, bizonyítékok nélkül és amint egy Vázsonyi-féle közbeszólás világító rakétája rámutatott: „kiragad egy mondatot és a többit elhallgatja.” Általában ez volt a módszere a Bethlen polémiájának, — elég hatástalan módszer volt.

Olyasmit is mondott Bethlen, hogy saját politikája alatt vágna a fát, ha olyan akciót segítené elő, amelynek politikáját elítéli. Nem segítette elő az akciót, — de igenis saját politikája alatt vágta a fát, legalább is az alatt a politika alatt, melyet kezdetben az egész baloldali ellenzék Bethlen-féle politikának látott s ezért, ha passzivitásával, támogatta is.

A fordulópont talán az, mikor Gömböst teszi meg választási diktátornak és a Gömbös-féle politika megmaradt pártjában akkor is, amikor Gömbös már kilépett belőle. Nem tudjuk, Bethlen nőtte-e a kurzushoz, vagy a kurzus Bethlen felé. — nem tudjuk, hogy a taktikája távolodott el a valódi arany közepű politikájától, vagy pedig megfordítva, de az bizonyos, hogy soha Bethlen és a kurzus annyira egyet nem jelentett, mint ma és soha az ellenzék Bethlen alatt annyira nem vágta a fát, mint amennyire ő vágta maga alatt.

A strucc mint sajtófőnök

Írta: Dr. VÁMBÉRY RUSZTEM

Néha-napján küldök egy-egy híradást a *Daily Herald*-nak a nevezetesebb eseményekről: mint például ha jégzajlás indul a Dunán, a MTK megveri az FTC-t vagy egy főherceg részt vesz a katorékversenyen. Hogy miért éppen a *Daily Herald*-nak? Hát édes Istenem, ez azért van, mert töröm egy kicsit az angolt, meg aztán a *Herald*, mint a munkáspárt hivatalos lapja, ép oly közel áll hozzám, mint például a *Morning Post* Bethlen grófhoz. Eddig tudósításaimban mindig szigorúan tartottam magamat az *Alliance Israélite* nemzetközi központjának utasításaihoz, mert hisz köz-tudomású, hogy a *Labour Party* csak egy alosztálya a zsidó internacionálénak. E héten azonban egy *Eckhardt* nevű ösztitya vezér intelmei felrázták bennem a nemzeti köteletség öntudatát. Szakítottam a szégyenteljes multtal és a következő táviratot küldtem:

Daily Herald London.

Frankhamisítás nincs. Zsidókitalálás az egész. Kérem megcafolni.

Megjött rá a válasz:

Ön téved, a Szózatban is olvastuk, tehát igaz.

Gondoltam, ha már nem tudom ezt a szégyent le-tagadni, legalább mentsük meg Magyarországot egyetlen kincsét, büszkeségét és reményét: a *Bethlen-kormányt*. Feladtam tehát a következő táviratot:

Daily Herald London.

Frankhamisítás csak néhány gyermek rossz tréfája. A kormány, mely oly

távol áll a hamisítóktól, mint Makó Jeruzsálemtől, önként a legerélyesebb lépéseket tette a csíny megtorlására.

Táviratom, sajnos, nem jelent meg, de megjelent a táviratkihordó a következő felelettel:

Ön ismét téved. Olvassuk a parlamenti bizottság jelentésében, hogy benne van az országos főkapitány, a tabori püspök, a postatakarékigazgató, az állami térképészeti intézet. Kormány tetteiket csak erélyes francia fellépés után fogatta el és nyolc napig engedte a főtetteseket szabadon érintkezni. Megbízhatatlan tudósításait szüntesse be.

Szeretettel, sőt keresztény szeretettel kérdelem most az én szittyá tanácsadóimat, *mitévő legyenek?* Mert jól tudom, hogy a belföldi levelezők külföldi híradásaira nem érvényes ugyan száz percentig *Deák Ferenc* sajtótörvénye, *hogy hazudni nem szabad*, de a *right or wrong my country* jelszavát követve sem szabad *száz percentig* hazudni, mert bizony akadnak oly agyafúrt angol és francia szerkesztők, akik azt nem hiszik el.

Igy például, ha nem is szenvednék abban az eredendő bűnben, hogy boldogult nagyapám Dunaszerdahelyen rabbi volt, hiába írnam, hogy a frankhamisítók csak időtöltésből folytatták e technikai társasjátékot — végre is nem mindenki ping-pongozhatik —, Mr. *Ewer*, a *Daily Herald* külpolitikai szerkesztője mégis csak kíváncsibb volna a hazafias célokra, mint például a nyomozó hatóság vagy a parlamenti bizottság többsége.

Vagy teszem, ha azt akarnám elhithetni, hogy a numerus clausus, a gumibot és a hamis bankó, mint a trianoni elkeseredésből merített eszközök, különösen

fejeződik be. A politikai per különben olyan régi, mint maga a politika, amelynek éppen a főútvonalai már a legrégibb korszakokban is a bírói elmélyény elé torlottak.

TÁRCA

A történelem nagy pörei

A legitimisták is megjelentek a fronton, — alapos késekedés után, amely majdnem olyan volt, mint Zápolyai Móhács előtt. Mingyárt első fellépésükön a hadszíntér élére vágtattak és *Pallavicini* felszólalása után, amely csupa élésvágás volt, de még inkább *Pallavicini* másnapi sajtóbeli nyilatkozata után, amellyel a tanú szerepe helyett inkább — a vádlottak padja felé indul, most azt mondják, hogy egy új Désy-Lukács-pör veti előre árnyékát.

Aki a politikai per történelmét és lélektanát figyeli, két sajtóságos tanulságot szűr le. Az egyik az, hogy — főleg a modern világ nagy politikai pöreiben, a mult század nagy politikai és büntetőjogi átalakulásai után — folyton az esendül ki, hogy politikai per tulajdonképpen nincs s a terhelt vagy vádlott nem azért kerül büntető eljárás alá, mert ilyen vagy olyan politikát csinál, hanem azért, mert fennálló jogszabályoknak ütdött neki. A másik tanulság az, hogy a nagy politikai perekben rendszerek megnyitója, vagy fináléja játszódik le, a politikai perben csúcspontra ér egy korszak, egy iskola, egy szisztéma s egy-egy nagy politikai per ép úgy történelmi fordulópont, mint mondjuk, egy nagy háború, vagy egy nagy békekötés. Amint a westfáliai békétől a frankfurti békéig nemesak egy-egy háború zárul le a békeszerződésben, hanem egy egész háborús rendszer, mondjuk: az egyikben a vallásháború, a másikban az örökösödési háború, a harmadikban a gyarmatháború, akkép egy-egy nagy politika per ítéletével a politikai küzdelem egy bizonyosfajta rendszere

Alapjában a politikai per lélektana a mai Londonban, vagy Párizsban ugyanaz, mint a régi Athénben, vagy Rómában, bármilyen szédítően fejlődött is a judikatúra, főleg a hatáskörök elválasztásának nagy montesquieu-i reformjai után, amelyekkel új korszak nyílik meg a bíraskodásban. A politikai nagypörökben, akár a *Verres* elleni pört nézzük, akár *Tiszaeszlárt*, akár az *inkvizíció* pöreit, melyeknek hátterében a máglya füstölög, akár a *Caillaux*, vagy a *Malvy* elleni pört, akár a *Warren-Hastings* ügyet, akár a *Panama* pört, akár a *Voltaire* korabeli francia kálvinizmus Dreyfus pörét, a *Calais* pört, akár magát a *Dreyfus* pört, amelynek hullámaiban majd elmerült a harmadik köztársaság... politikáról tulajdonképp nincs szó.

Henry Robert, Párizs legrbrilliansabb jogászainak egyike, nemrég megírta a történelem nagy pöreit, *Les grands procès de l'histoire*. Elbeszéli a *Stuart Mária* pörét, a *Cinq Mars* pört, amelyben a nagybíboros folytatta le döntő tusáját a feudalizmus felbukkanó hatalmaival, hallatlan érdekességgel részletezi a *Nicolas Fouquet*-féle pört, amelyben a Napkirály korának leg-gigantikusabb panamája tárul fel, minden modern hadseregszállító pörök őse, — az első, amelyen a főtárgyalási termet zsúfolásig megtölti a közönség — sorai-ban ott van *Madame de Sevigné* és *Lafontaine* is — és amelynek vádlottja egyébként, akit *Turgot* vett üldözöbe, kijelentette, akárcsak *Nádosy* Imre, hogy nem óhajt megjelenni a parlament vizsgálóbizottsága előtt, mert ezt nem tartja kompetensnek kihallgatására. Elmondja *Henry Robert* a jakobinizmus nagy pöreinek büntető történetét is a *Camille Desmoulins*, a *Madame Roland*, a *Charlotte Corday* pörét, valamint, ha nem is

alkalmasak, hogy hazánk területi épségét helyreállítsák, vajjon talál-e akár a *Yokohamai Hírharsona* szerkesztőségében olyan épészü embert, aki ennek a piramidális ostobaságnak bedölné?

Ha ebben az országban valaki a „hazafias” szót kijti, ha „nemzeti” célokról gagyog, egyszeriben varázsfátyolt, rózsaszínű *tabu*-t állít önmaga és tettei közé. De odakünt az emberek kíváncsiabb és oknyomozóbb természetűek. Az iránt is érdeklődni szoktak, vajjon az a négy millió földműves és két millió ipari munkás *títkos* szavazás útján jóváhagyólag nyilatkozott-e a titokzatos célok hazafiasan nemzeti mivoltáról? Ezzel az érdeklődéssel szemben az a politika, amelyet a struce követ, midőn a fenyegető veszély láttára fejét a homokba rejt és testének antipólusát nyújtja az ellenség felé, a külföldi sajtó információjában kevéssé mutatkozik célravezetőnek.

Hiszen mi szívesen, édes-örömet tanulunk hazudni e tudomány mestereitől. De más az: *belöldön és más külföldön hazudni*. Hogy azok, akik hat év óta állami pénzen kitarított sajtójukban igyekeznek elhitetni a *eszmé zsidógyűlöletet, a nemzeti eszmé bombamerényleteket és bankóhamisítást jelent, felülmulhatatlan művészei* a hazugságnak, ki merné kétségbevonni? Egy angol szállóige szerint a diplomata — és ez a sajtó diplomatáira is áll —, olyan úriember, akit külföldre küldenek, hogy hazája érdekében hazudjon. Se Angliában, se egyebütt nincs azonban olyan szállóige, amely azt kíváná, hogy a hazát, amely Trianon-Magyarországon is nyolc millió embert jelent, összetévessze néhány ezer munkanélküli hivatalnok, volt katonatiszt és az integritásért Budapesten harcoló lézengő ritter dominiumával. Még akkor sem, ha honmentő akciójukat a feudális osztályok néhány százezer tagjának nyílt vagy titkos rokonszenve kíséri is.

Nem t. urak, hazudjanak csak *itthon* tovább, amíg a magyar nép eltűri, hogy sváb- és szlováknevű fajmagyarok védjék meg őt a „nemzetközi, magyarelles”

a *Carlyle* drámai mozgalmasságával, de annál több jogászai erővel a nagy *nyakláncpört* is, amelyben a királyság katasztrófájának előszele sűvített már végig.

Mindezekben a pörökben a világtörténelem menete húzódik el, korszakok száguldanak benne végig, osztályok emelkedése és süllyedése, királyi koronák fénye és csillaghullása, pártok harca a nyílt színen és a kulisszák mögött, csatatereken és csigalépcsőkön, parlamentekben és budoárokban, enciklopédiákban és pampflettekben: az aktacsomókból maga a világtörténelem bomlik elő, magukon a főtárgyalásokon azonban és a pereknek, mint ma mondanák, perrendi vezetésében sohasem szerepelt az a szó, hogy: *politika*. Amint nem szerepelt a *Martinovics-féle* pörben sem, amelyről csak most, hogy a Magyar Történelmi Társulat kiadta *József nádor* levelezését, most tudjuk meg, hogy kiterjedésében sokkal nagyobb méretű volt, mint a régi történetírás sejtette. S nem szerepelt a politika a *Verulami Bacon* nagy pörében sem, amely az első modern vesztegetési pör, a *Percy-féle* összeesküvés pörében sem, *lord Clive* pörében sem, a *III. György* korabeli perekben sem, amelyekben a *modern sajtópör* végtelen körmenete indul meg és a *Horne Tooke*-féle pörben, az *angol jakobinusok* 1794-es pörében, amely nélkül *Coloredo* és *Thugut* sohasem indítják meg a *Martinovics-féle* pört.

Valahogy mindig „csak jogilag” intézték el az ügyet, sokszor egy egész század sorsa, politikája dőlt el a perben, a per hivatalos struktúrájában azonban az egész útvonalon szigorúan ragaszkodtak ahhoz, hogy *politikai per nincs* s az ügy csak *jogilag* intézendő el. Ez mindig sikerült is, kivéve talán a *Dreyfus* pört, amely annyira politikává lett, hogy képtelenek voltak egyszerűen jogászilag elintézni és függőben hagyták ahelyett, hogy lezárták volna a történelem számára.

Dr. L. E.

magyar ellenzéki férfiakkal szemben. De tanulják meg, hogy *hazugságaik az exportra époly alkalmatlanok, mint a hamis frankok*, mert a józan ész internacionális vámsorompója állít korlátot a külföldi bevétel elé.

Párizs után és Genf előtt

A Bethlen-kormány nem bukott meg Párizsban, de nem is volt olyan bolond ellenzéki politika, amely ilyen szédítő kerülvöl, ilyen európai körutazási jeggyel, *Budapest—Párizs* úgynevezett hátsó összekötöttési vonalából akarja megintatni a kormányt. *Vászonji* mondta egyszer miniszterkorában a világháború alatt, hogy jobban érdekli a legkisebb magyar falu kisbírójának a véleménye, mint a világ összes Tydendei és Dagebladedjaié. Bizonyos az, hogy a magyar ellenzéki politika *legfőbb számcsigysége: ma is a magyar közvélemény* s a legkisebb magyar közvélemény is per-döntőbb súlyú számára, mint a különben is nagyon ingadozó világgözvélemények. A magyar baloldali ellenzék nem Franciaország szempontjából nézi a frankhamisítást, hanem a magyar közmorál szempontjából s ama politikára való tekintettel, amelynek pincetenyészeteképp az kinőtt. *Briand* francia politikát csinál, de a magyar ellenzék sohasem tekintette Franciaország miniszterelnökét a maga szövetséges vagy társult, vagy a legújabb frazeológia szerint a maga *kollaboráló* hatalmának.

A magyar ellenzéki politikát a frankügyben csak a magyar érdek vezeti s örültség volna azt mondani, hogy franciáibb akart lenni a franciánál. Egy pártönkívüli képviselő úr, aki egyébként lelkes szabadkirályválasztó érzelmeket árult el a budaörsi szép napok után olyasmit mondott, hogy „*nem lehetünk együtt Leon Blummal*”. Igaza van. Aláírjuk. Nem lehetünk együtt Leon Blummal... De a magyar ellenzék igazán nem tehet arról, hogy Leon Blum interpellál és figyelmezteti a nagy szabadkirályválasztókat, hogy amikor Budaörs után a legitimisták joggal mutattak rá arra, hogy a leghangosabb fajvédők egyszerre cseh és szerb nyomásra hivatkoztak, a szabadkirályválasztó urak olyasvalamit mondtak, hogy: nem tehetünk arról, hogy a csehek és jugoszlávok is követelik a Habsburgok detronizálását — az, hogy ők követelik, nem tilthatja meg számunkra, hogy mi is követeljük.

De itt még csak annyi helyzetazonosság sincs a követelésben, hiszen Leon Blum tudomásul vette Briand választát és *visszavonta* interpellációját. Hogy a francia kamarában mi történik, az nem prejudikál a magyar ellenzéknek. A baloldali politika nem követi azt a politikát, mint a jobboldali, vagy az aranyközepes politika, amely Baldwin győzelme után egyszerre *jobbra át*-ot kiáltott és mintegy a maga győzelmét ünnepelte az angol konzervatívok rohamos előretörésében, amely különben sohasem következett volna be, a titkos szavazás nélkül, — ha a munkások egy része nem áll a konzervatívok mellé. Bizonyos tekintetben minden ország az egész világ életét éli és azok az óriási kilengések, amelyek például a franciaországi szavazóurnákban a *bloc national* győzelmétől a *cartel gauche* győzelméig végbementek, ideig óráig mindenütt éreztetik hatásukat. Most azonban ilyen hatásról szó sincs. Lehet, hogy a kormánypárt a maga elbukását várta Briand választótól, az ellenzék nem várta tőle a maga győzelmét, az ellenzék nem csinál „nemzetközi politikát” a frankügyben, nem illeszti be szekerébe a „nacionalista internacionale” fából vaskarikáját, mint a fajvédők, akik Cuzával is lepaktáltak, — a magyar ellenzék sohasem esett abba a hibába, hogy mint a Thalestrák szolgálója, a csillagokat fürkészi és belebotlik az első göröngybe. A demokratikus ellenzék — a saját erejére épít, nagyon jól tudja, hogy világfelfogás-

beli külpolitikát nem lehet csinálni, a *cambray-i ligától Bismarkig* minden ilyen külpolitika megbukott, kivéve talán a *szenzövétséget*, amelynek útja aztán a forradalmak csataterére vezetett.

Egyetlenegyszer történt, hogy ép *Vázsonyi*, világfelfogásbeli alapon, sőt osztályalapon csinált külpolitikát, — miniszterkorában volt az, mikor tiltakozott az ellen, hogy a császárok és királyok az orosz proletárforradalommal kössenek külön békét, a vérpadokon alábukó orosz polgári társadalom feje fölött. Amilyen könnyen diktált akkor *Hofmann* tábornok katonai felteteleket Breszlitovszkban, ép olyan könnyen meg

lehetett volna menteni parancsszóval, ha nem is a cárizmust, de a cárt és az orosz intelligenciát. *Vázsonyi minisztertanácsi jegyzőkönyvében tiltakozott a breszlitovszki béke ellen.* A frankügynök nincs külpolitikájára a harc itt — legalább is az ellenzék részéről — kizárólag a belpolitika hadműveleti területén folyik és erre a harcra nézve a Briand beszéde ép úgy nem döntő, mint az a hosszantartó zajos helyeslés, amellyel *Cuza* kíséri a jobboldali frankpolitikát... bizonyára nem azért, mintha az erdélyi magyarság üldözőjének nem az volna a legkedvesebb.

Polonius

A HÉT MARGÓJÁRA

ÁLLELENZÉK ÉS VIDÉKE. Semmi sem jellemzi ennek a kornak ürességét és süllyedtségét annyira, mint az, hogy *Meskó Zoltán* ebben a parlamentben humoristának számít. Ahol egykor *Barsay Domokos*, *Rákosi Viktor*, *Mikszáth Kálmán*, *Benedek János* és *Vázsonyi Vilmos* képviselték a szellemességet, az íróniát és a magyar kedélyt, ott most *Meskó Zoltán* — humorista. A legidétlenebb vicce az volt, hogy a baloldalon ült és ellenzéknek mondotta magát. Most legálább ennek az izléstelen tréfának vége szakadt: *Meskó* átsétált a jobboldalra. A frankhamisítás annyira felkeltesítette, hogy belépett az egységspártba. Remélhető, hogy amint a baloldalon állelenzék volt, most a jobboldalon — álkormánypárti lesz. Reméljük továbbá, hogy példáját követni fogják azok a nagyhangú, ki-düllesztett mellű állelenzékiek, akik még csak nem is humoristák — mert végtelenül unalmasak — és az embert csak bosszantják azzal a rossz tréfával, hogy a baloldalon csinálnak *Bethlen*-politikát.

A JOBBOLDALI KARDAL. Egyébként csak el kell olvasni a kormánypárti beszédeket s figyelemmel kell kíséreni azoknak a közbeszólásoknak sötét repülő raját, amely a kormánypárti padokból röppen fel. Mit szólunk ahoz, hogy *Örffy úr* kijelenti, hogy „a nyomozásban való válbuzgalom esetleg olyan személyeket is belevánthatott volna az ügybe, hogy az már tragikus lett volna”. Mit szólunk ahoz, hogy *Teleki Pál* presztizsét azonosítja — az ország presztizsével. Mi szólunk ahoz, hogy a kormánypárton, amelyről mindig mondtuk, hogy több ott a fajvédő, mint a fajvédőpárton, — viharos helyeslés kíséri *Eckhardt Tibor* beszédét. Mi szólunk ahoz, mikor a kormánypártból olyanokat kiad-tanak közbe, hogy „mit fáj a frankügy magának?” vagy hogy: „1918-ban is így kezdték”, — már mint hogy *Pallavicini* így kezdte. Mit szólunk az egész jobboldali kardalhoz, amely „mi is éltejük”-et kiált, de azért fel-háborodásának erejével inkább — a baloldal felé for-dul. Soha olyan élesen helyzetkép ki nem bontakozott, mint a nemzetgyűlés keddi ülésén, — s főleg a kor-mánypárti védőbeszédekben, amelyeknél súlyosabb rád-beszédek az ellenzéken sem hangzottak el.

AKI ÖNMAGARÓL MEGFELEDKEZIK. *Bethlen István* gróf egy papirlapról felolvasta annak a szen-zációs vacsorának résztvevőit, ahol *Windischgrätz Lajos* herceg és *Mészáros Gyula* állítólag kifejtették pénzhamisítási jövőndő programjukat. A névsoról, amint most kiderült, csak egy nevet hagyott ki: *Szilágyi Lajos*-ét. Miért? De ha már *Bethlen István* meg-feledkezett *Szilágyi Lajos*-ról, aki pedig jó emlékében

élt, mert hiszen az *Esküdt-ügyből* kifolyólag ő tá-madta meg nyílt ülésen becsületében: miért feledkezett meg önmagáról *Szilágyi Lajos*? Hiszen megtámadta *Pallavicini György* örgrófot, hogy miért nem beszélt eddig a vacsoráról és a dologról! Egy lavina robajával és erejével támadott a feledékeny grófok ellen! Úgy látszik, aki *Lethe* vizéből iszik, minden elfelejt, annyira mindent, hogy megfeledkezik — önmagáról is...

MEGHALT TOMCSÁNYI PÁTER, akit a béke aranykorában mint klerikálist emlegettek, mint az ecclesia militans nagy harcosát s ma benne gyászolja mindenki azt a rég elmerült világot is, amelyben a nagy jezsuita páter — klerikális volt és mint ma mondanák: szélső jobboldali. Alapjában sohasem volt az, tüzel és lelkesedéssel harcolt eszméiért, amelyeket azonban sohasem engedett a napi politika tűzvonalaiba, — ő maga sohasem is kívánczolt a politikai küzdelmek forró-égővi tájaihoz s a tudós *Tomcsányi* s a publicista *Tomcsányi* tolla, ha erős jeggyer volt is a háborúelőtti Ma-gyarország eszmeáramlatának viaskodásaiban, soha-sem szűrt, sohasem mérgezett s a sebet, amelyet ütött, be is gyógyította. Mindünk gyakran szokás mondani, hogy beérnök a radikalizmusnak azzal a mértékével, amely Angliában a konzervatív szélső jobboldalon kép-viseltetik. Ép úgy el lehet mondani, hogy a magyar liberalizmus még az arany középponton is szívesen kö-szöntené ma a kurzuskorszakban azt a „klerikalizmust”, amelyet *Tomcsányi páter* képviselt.

SZERKESZTŐI ÜZENET. Ön érdeklődik az iránt, hogy ki adta a minap azt a vacsorát *Clinchant* francia követ tiszteletére, amelyiken *Eckhardt* is megjelent? Érdeklődését a következőkben elégíthetjük ki. A vacso-rát *Halmos Károly* volt kassai ügyvéd, most budapesti lakos adta. *Halmos Károly* egyébként bizalmas össze-kötésben áll *Loucheur* francia politikussal, aki élénk közgazdasági tevékenységet is fejt ki. *Halmos* volt az, aki annak idején azzal a tervvel állott elő, hogy a magyar államvasutakat egy francia pénzcsoport haj-landó volna bérebe venni. A francia pénzcsoport mögött az akkori hírek szerint *Loucheur* állott. *Loucheur* kü-lönbön most egyike Franciaország genfi delegátusai-nak. A minapi estélyen, melyet *Halmos* a francia követ tiszteletére adott, csakugyan megjelent *Eckhardt* ping-pong-diktátor is, aki *Halmossal* szintén élénk barát-ságban van és úgy látszik, az európai fajvédő-központ engedélye alapján megbocsátja *Halmos*nak zsidó szá-rmazását. Mint ebből is kitűnik, az életben a ping-pong-diktátor nagyon toleráns, mert immár a második nem fajtiszta estélyt ismerjük, amelyen ő pingpongsága résztvev.

Népopera Kávéház

Esténként Nyiregyházi SÁVAY ELEMÉR muzsikál

SZOLID POLGÁRI ARAK

LÁTTA?

Nyakkendőim, ingeim, gallerjaim, női harisnyáim, kesztyűim? Nehezt ürdívatkirály, Üllői út 16 (Kalvin téren!)

Havonta
4,500.000
koronát

és még többet koreshetnek hül-gyek és urak szakértelem nélkül, reális alapon. Lakhely mellékes. Felvilágosítás díjtalan. Érdeklő-dések „Rodolin” 25 F. T. R. 961 jel-lő-gére *Rudolf Mosse* hirdetőirodához, Bpest, Podmaniczky uca 49 küldendők.

TORZTÜKÖR

A jómadárhoz

— Tompa Mihály költeménye után —

Megrendült a cég: a kurzus-bazár,
S te mégis itt vagy, drága jómadár.
A destruktívot igazoltatod,
Hogy rajj! kitölthess bosszús haragod.

Csak vissza, vissza! Meg ne csaljanak
Csalárd bukások és Sárospatak;
Csak vissza, vissza! Nincs itt ébredés,
Az élet fagyva és a frank kevés.

Ne jársz szalonba, bősé ping-pong van ott.
Kerüld a Rábát, — vádtól áradott.
Hordótétőkön nézvén zughelyet:
Meleg darabba léphetsz, úgy lehet.

A Házból jobb ha elhurcolkodol, —
De fészkes fenét hol tudsz rakni, hol
Irtózatot ne hallandó olól
S nem félhetnél a nép villámitól?

Csak vissza, vissza! Cuza karja vár,
Te boldogabb vagy, mint mi, jómadár.
Neked két hazát adott nézeted,
Nekünk csak egy van, azt is szétszeded.

Repülj, repülj ki! s délen valahol
A románokkal ha találkozol:
Mondd meg nekik, hogy elméd háborog,
Mint oldott „Éme“ széthull táborod...

A Nádosyokra vak börtön borul,
S ti jártok búsan, nem Szózat-lanul;
Van, aki ébred s fokossal megyen
Frank-hont keresni túl a tengeren.

A sok U-asszony Lehnerért efed,
Iván nem zokog holt pontok felett.
Zsidók lelke örömmel eltelik,
Hogy nem kell félni már sok ideig.

Beszéld el, ah!... hogy... gyalázat reánk!
Nem elég, hogy jól mellbevágatánk:
A Haller-fában örül szű lakik...
És a senkiből lesznek valakik.

Itt elvet senki sem vesz, csak elad...
Mégis, ne szóljon erről ajakad.
Nehogy ki távol sír e nemzetet,
Kiráhőgni is kénytelen legyen!

Molnár Jenő

Kurta nevek

Amerikában minden ismert nevet megrövidítenek. Így lett Calvin Coolidge-ből Cal, Hindenburgból Hindy, Tut-An-Kamonból Tut stb. Így olvassuk ezt most egy ideérkezett newyorki lapban. Reméljük, a példa Magyarországon is hódít. Egyelőre a következő kurtításokat ajánlom: Teleki helyett „Ki!“, Bethlen helyett „Len“, illetve „Lenn“, Pekár helyett „Kár“, Viczián helyett „Cian“ és Bud helyett, aki már elég kurta. — egy új pénzügyminiszter.

Az elnapolás után

— Bethlen táltett Gömbösön.
— Hogyhogy?
— Gömbös csak Napoleon. De Bethlen Elnapoleon.

Szerzői est

Most nagyon divatban vannak a szerzői estek. Költők, írók és komponisták egymásután rendezik meg szerzői estjüket. Feltételezve, hogy Windischgrätz Lajos herceg, aki a vádirat szerint az egész frankügy értelmi szerzője, szintén nem akar elmaradni a divattól, a közel jövőben a következő műsorral rendezi meg szerzői estjét.

I. RÉSZ.

1. Nyitány. (Violinkules dr. Kovács Péter főügyésznél.)

2. Vegyes dalárda. (A markóuceai amatőrök énekkara:)

a) Rácsos kapu, rácsos ablak...
b) Fatig, fatig, minden ember fatig.

3. Szavalat.

Babits Mihály: „Herceg, hátha eljön a tél is!“

Szaválja Rába Dezső, m. v.

4. „Állj elő vén Márkus, vedd le a süved.“

Eskümintá. Előadja Zadravetz István.

5. „Szabad-e bevágni, ha a partnernek sláger van a kezében!“

Tudományos előadás. Tartja Károlyi Imre, az Országos Kaszinó levelező-tagja.

6. „A nyugodtan alvó fakir.“

A világ legesodálatosabb produkciója, Teleki Pál gróf személyes felléptével. (A mutatványhoz szükséges zenebonát a parlament szállítja.)

(Szünet.)

(Szünet alatt megtekinthető Lendvai-Lehner István. A kigyó etetése tilos.)

II. RÉSZ.

7. Tojástánc (a paragrafus körül).

Lejti Dánér Béla.

Kiséri dr. Klár Zoltán.

8. Nádosy Imre magánszámai.

Kiséri két fogházór.

a) Scarpia nagy áriája a Toscából.

b) Népdal a parlamenti bizottsághoz:

„Hivatalos vagyok oda én is

De nem mennék el, ha százszor üzenék is.“)

9. The 3 Brothers Kovács.

az 3 utolérhetetlen atrocitásaikkal.

10. Operettegyveleg.

a) A postásfiú és a huga.

b) Postás Katica.

Előadja a Postatakarékpénztár zenekara. Prímhegedűs Baross Gábor. Vezényli: Nádosy Imre.

11. Társasjáték.

Benn a Bárány (Zoltán, egységspárti) künn a Farkas (Tibor ellenzéki).

12. Nagytakarítás. Lonsdale darabja. Rendező: R. Clinchant.

13. Indulók.

a) (Vita-) zárinduló. Seitovszky Béla felléptével.

b) (Be-) zárinduló. Sztracheval a fő-szeropben.

c) (Ki-) zárinduló. Peyer Károly tragédiája.

(Az előadáson használt Reisman-féle zongorát az ismeretlen Tettesek szíveségből engedték át.)

Stella Adorján

Nyilatkozat

Károlyi Imre gróf azon állításával szemben, hogy a nyugodtan alvó férfi Teleki Pál gróf, a leghatározottabban kijelentem, hogy ez valótlan. A nyugodtan alvó férfiu — ezt számtalan szem-, sőt fültanuvál bizonyíthatom — én vagyok. Kuma P. András.

Gyengék

— Bevallom, hogy Gyenge voltam... (Anne Roselle, azelőtt Gyenge Anna operaezenekesnö kijelentése.)

— Bevallom, hogy gyenge voltam... (Bethlen István, azelőtt Erős István nyilatkozata a parlamentben.)

Károlyi Imre dala

Vagy alusznak, vagy nem hallják,
Vagy talán nem is akarják...

Bethlen mérlege

Az egyik serpenyője: Viczián,
A másik is hűsz, egy híján.
S e két körülményt mérlegeve,
Természetes, hogy Eckhardt elve
A Bethlen-félc mérleg nyelve.

Azt olvasom...

Azt olvasom, hogy Teleki Pál gróf alaposan és több ízben lebeszélte Windischgrätz herceget a frankhamisításról. Lebeszélte? A beszéltetések alkalmával Teleki az emeleten volt és Windischgrätz a földszinten. És úgy beszélt le Teleki.

A debreceni legátus

Rajzolat Benedek Jánosról
Krúdy Gyula tollából

Hetek óta aggódo szeretettel figyel Benedek János betegágya felé az egész magyar polgárság. Szívből kívánja barátainak és tisztelőinek ezernyi sokasága, hogy egészsége mielőbb helyreálljon. Ez az érzés szólaltatta meg Krúdy Gyulát is Benedek Jánosról.

Régi magyar fametszetekről való a figurája...

Ott kell keresni ősapját azokban a kalendáriumokban, amelyeket az őszi nagyvásárkor először bocsátottak ki a debreceni könyvnyomtatók, amelyekben még Ludas Matyiról, a debreceni lunátikusról, a furfangos kollégiumi légátusról, Bugyi András taligásról, no meg Csokonai Vitéz Mihály esinytevéseiről volt szó. A legnagyobb mézeskalács-szívre, amelyet a lucanapi vásárkor árultak, volt felrajzolva cukorból és mézből való alakja. De típusát meg lehetett találni a debreceni kollégiumon túl eső diák-tanyákon, a Sesta-kert csendilláiban (présházaiban), a komoly hajduk országútján, Szoboszló felé, amerre a magyarok változatlan arecal hirdetnek derűs, böles, gyakran megkacagtató életfilozófiát.

Magyar lomb, magyar fán, — tán mézes ákácon vagy édesded eperfán, amely fák arra felé kezdődnek, amerre a vonat elhagyja a ladányi állomást. Szeretik őt a nyári szellők, amelyek még a legsűrűbb árnyékba is nevetős aranyfoltokat tudnak hinteni, amikor a falombot megrázzák. Szeretik őt a szüreti szelek, amelyek ama érett szőlő böles illatát hordják szerte-széjjel a vidéken, hogy filozófus lesz tőle minden ember, aki megszagolja. Szeretik őt a téli szelek, amelyek bölcsességre, de egyben piros jókedvre intenek akkor is, amikor hóval, dérral lepik be a szakállakat és a hajakat.

Magyar kedv a magyar gondolatból, — talán éppen azokból a sárguló könyvekből való, amelyeket szentté váltott régi költőink irogattak a maguk és mások felderítésére. Néha farmatring jókedvében, de néha repkedő árvalányhaj is, amely a kalap mellett repked. Van kedvében a lakodalmas násznagyéból, aki olyan pohárköszöntő elmondásához kareolja a torkát, amely pohárköszöntőt se az új házasok, se a násznép élete végéig ne felejthessék, de van andalgó kedvében is, mint az ifjú, aki nyári alkonyatkor szíve párjával dombtetőről nézeget végig a síkságon, az életen. Talán ő az utolsó magyar ember, aki jókedvében csak versben tud gondolkodni, mint ezt tették vala régi prófétáink, amikor még nem kellett másról gondolkodni a magyarnak, mint sarkantyúpengéses rímeken.

Ornamentika ő a felkelő Boeckay zászlójáról, aki először vont kardot a szegény emberek érdekében és szabad hajdukká ütötte a jobbágyokat. A rokona tán Rákóczi Ferenc szilaj kurucainak, gajdolt pajkos, tormás, mustáros nótákat a tábortűz mellett. És valamelyik őse bizonyosan ott szorongott a debreceni nagytemplom karzatán, amikor a magyar országgyűlés a felejthetetlen függetlenségi nyilatkoza-

tot kimondotta. Megelevenedett történelmi betű, amely iniciáléval a magyar történelem szívharsogató fejezetei szoktak kezdődni, vérrel, jajjal és kacajjal, amely fejezeteknek a végén börtön-bizonyítvánnyal vagy hadi obsittal küldik haza a magyarokat a tennivalóik folytatásához. Én legalább mindig úgy nézem öreglegényes alakját, hogy ezzel a külsővel bizvást lehetett volna házi mulattató a nagy fejedelem udvartartásában, de lehetett volna verbunkos is amikor az „Azt izente...” nóta járta Magyarországon.

És mégis most, amikor hatvanadik évén túl nézem őt a Stefánia úton, egy napfényes téli délben, amint feleségével galambpár módjára üldögel egy padocskán, azt kell gondolnom magamban, hogy Benedek János, akít élete végéig Jancsinak neveznek: kiélte maga is azt az életet, amelyet függetlenségi ideáljai, ősei örökségben hagytak reá. Pedig voltaképpen mindent csak félkézzel csinált, mintha szerényen megelégedett volna azzal is, régi vágású, szemérmes magyar ember léte, hogy résztvevője, szereplője lehet korának. Különösebb vezérségre, hatalomra, pozícióra nem törekedett. Csupán egyetlen, szép, szelíden mosolygó magyar fogalom akart maradni e kornak a történetében: Benedek Jancsi, akire mindenki, aki ismeri lelkes, megértő, emlékezetes mosollyal gondol... A régi magyarok módjára írt olyan verseket, amelyek nyomtatásban sohasem jelenhettek meg, de a debreceni diákok és más rajongók eltették őket a mai kor esittvári krónikáiba, a memóriákba. Anekdotákat tud, amely anekdotákkal évtizedekig lehetett volna nevetetni a kalendáriumok olvasóit, de sohasem jutott eszébe ezeket a vidámságokat papírosra vetni. A régi magyar urambátyámék humora csillog benne akkor is, amikor itt az areok a politikai szenvedelmektől sötétpirosra válnak; a „lesz még szőlő, lágy kenyér“ kezdetű filozófia böles hirdetője, amikor a fejek csüggedten, megtörve lehanyatlanak. Cifraszínű zsinór a magyarság mindennapi kabátján, amely kabát gyászfeketévé váltott.

Heti klapanciák

Édes tanácsnokra bízták a Petőfi-Társaság ügyét. Tiszta az eset: ezért hallunk az érdekes vizsgálat eredményéről oly Édes-keveset.

A vizsgálat a terhelő adatokat a Carmine-cégnél megkereste. A Gerő arca ettől olyan lett, mintha karminnal volna kifestve.

Ha Windischgraetzet Barossal szembesítenék, e beszélgetés goromba lenne s magyaros. — Miért voltál oly indiszkrét? — szólna az egyik. A másik így szólna: te csak hallgass, te... Baross!

SZÍNHÁZ

* **Nézzé meg az ember.** (A Fővárosi Operettszínház új revüje.) Harsányi Zsolt és szerzőtársai ne vegyék rossz néven, ha a Fővárosi Operettszínház új revüjének címét — „Nézzé meg az ember” — nem az ő munkájukra vonatkoztatjuk. Ellenben a *külföldi artistaattrakcióknak az a világvárosias sorozata*, mellyel — ha nem esalódnak — az új igazgató: *Tarján Vilmos* spékeltte tele az egyébként úgy ötletileg, mint zeneileg vérszegény revüt, mégis *méltóvá teszi a revüt a címére*. A boldog békebeli orfeumra emlékeztet a 2 *Sedats* eröművésze, *Franco Pipez* bantzoprodukcioja, *Linga Singh* indus varázslójátéka, *Eton* egyensúlyozó bravurja, a 3 *Tavos* nyújtórepülése és *Senta Born* táncfenomonalitása. *Hogy ezenfelül* kapunk egy bájos *Heltai-sanzont* is *Ferenczy* Károly előadásában és kapjuk a nagy, közép és kis operettszitarok egész légióját, köztük *Biller* Irént, *Rátkay* Mártont, *Sarkady* Aladárt, *Szokolay* Olyt, *Dénes* Oszkárt, *Radó* Terit, *Békeffy* Lászlót, valamint változatos, ügyes ballek mutatós nőj karát, az mind ráadásnak számít, igaz, hogy néha olyan ráadásnak, amelyből kevesebb több lett volna. (cs. h.)

„Pukkadjanak meg az ellenségeim!” *Galantai Gyula* anekdota-gyűjteménye (Csendélet a könyvesboltban szerzője) sajtó alatt. Előfizetők dedikált példányt kapnak.

6	világvárosi attrakció
7	magyar író munkája
12	kiváló komponista műve
17	neves színész és színésznő fellépése
90	tagú kórus

Összesen **132** biztosítóka van a

Nézzé meg
az ember!

nagy sikerének a

Fővárosi
Operettszínházban

Az élet komédiája

**Charlie
Chaplin**

Aranyláz

(Radius-film)

Bemutatja kizárólagos joggal a

Royal-Apollo

BUDAPEST

Státuszrendezés

Irta: Dr. HARRER FERENC

Nap-nap után az elégedetlenség moraja zúg fel a budapesti lapok hasábjairól. A főváros alkalmazottai, tisztviselői és tanárok egyaránt, szervezeteikben is külön csoportosulva, hadakoznak egy, alakját még mindig változtató és ezért valójában ismeretlen rém ellen, melynek neve: *státuszrendezés*. A hivatalnoki szervezettől távol álló polgárnak maga a név is idegen, az érdekeltek még alig látják mást benne, mint a kérdésnek maguk felé fordított oldalát. Pedig a státuszrendezés igen nagyjelentőségű művelet, mely *különösen önkormányzati vonatkozásban* — tehát a most napirenden lévő fővárosi státuszrendezés tekintetében — több fontos problémát tartalmaz.

Mert mi a státuszrendezés? Az igazgatás — ezt legszélesebben értelmezve, ideértve tehát például a tanítást is — végzéséhez szükséges *állások megszervezése*, vagyis az *állások jellegének, számának, hierarchiájának, javadalmazásának megállapítása és az állásoknak betöltése*. Meglévő szervezetenél a státuszrendezés, természetesen nagyjában, mint állásoknak és személyeknek átesoportosítása mutatkozik.

A fővárosi státuszrendezésnél az első probléma, amely felvetődik, *egy alkotmányjogi kérdés: kit illet meg a státuszrendezés?* A belügyminiszter a fővároshoz intézett alaprendeletben arra az állápontra helyezkedett, hogy a szanálási törvény fölhatalmazást ad a *kormány*nak arra, hogy a városi törvényhatóságokban s így Budapesten is ő vihesse keresztül a szanálási akciói diktált státuszrendezést. Ezzel szemben a *magyar városi önkormányzatnak sarkalatos eleme a szervezési jog s így a státuszrendezés joga is*. Alkotmányjogi alapelvek megdöntésén azonban még a szanálási törvény sem adhatott fölhatalmazást, amint ahogy nem is adott, amennyiben a szanálási törvény kifejezetten megjelöli a kormány szanálás címén való beavatkozási jogát a városi törvényhatóságokkal szemben, mely azonban a kormány által magának vindikált intézkedésekre nem terjed ki. Ezt utóbb a belügyminiszter is belátta és egy magyarázó rendeletben kijelentette, hogy *csak tájékoztató* kívánta a székesfővárosi törvényhatóságát azokról az elvekről és keretekről, amelyeket szemellett kell tartania, hogy a kormányt törvényszerűen megillető jóváhagyást a maga határozataihoz megkaphassa.

Egy másik probléma, mely lényegében szintén alkotmányjogi, de megoldásának kihatásában *politikai* vonatkozású: *a státuszrendezésnek a tisztújításhoz való viszonya*. A városi önkormányzat főtisztviselői, tehát a város hivatali vezetői, a magyar jog szerint időszaki (ha évre szóló) választás alá esnek. E rendelkezés a városi polgárság egyetemének, a törvényhatósági bizottságnak módot kíván adni arra, hogy a városi ügyek vezetőit politikai megítélés szerint választhassa meg (politikai megítélésen alapszik az apolitikus tisztviselő kiválasztása is). Státuszrendezés címén a városi képviselőnek ez a joga nem csorbítható. Státuszrendezés útján nem hosszabbítható meg tehát időszaki választás alá eső tisztviselőnek hivatali megbízatása a tisztújítási határidőn túl, (amint ezt a belügyminiszter rendelete bizonyos tisztviselő-kategóriára tervbe vette), másfelől a státuszrendezés során való kikapcsolás önmagában nem lehet akadályos annak, hogy az illető a tisztújítás során újból álláshoz juthasson.

A státuszrendezés harmadik problémája *közigazgatás-technikai* természetű. A státuszrendezésnek, mint minden tervezési műveletnek, arra kell irányulnia, hogy a közigazgatás *javítását* eredményezze. Az állásoknak és a személyeknek olyan csoportosítására kell törekedni, amely a lehető legnagyobb közigazgatási effektust idézi elő. Sőt a státuszrendezés közigazgatás-techni-

ikai vívmányai — a jobb és olcsóbb közigazgatás — teremthetik csak elő azt a pénzügyi alapot, amely a státuszrendezésnek szociális megoldását lehetővé teszi.

A státuszrendezés ugyanis nagyjelentőségű *szociális* feladat is. Elsősorban annyiban, hogy a közszolgálatban megmaradók részére biztosítani kell a megélhetésnek azt a mértékét, amely nemcsak a pusztá fizikai megélhetést teszi lehetővé, hanem megengedi a *kulturális szükségleteknek* olyan kielégítését, mely előfeltétele minden közérdekű önzetlen munkának. De kielégítő módon gondoskodni kell azokról is, akiket a szervezett átalakítása, összeszorítása kenyérkeresetüktől megfoszt. Valamikor, a tisztviselői szervezkedési törekvések elején, a státuszrendezés állott a tisztviselői követelések élén, mint minden tisztviselői bajnak egyetemes orvosszere. *Nem lehet jó státuszrendezés — még nem tisztviselői nézőpontból sem — az olyan, mely rémként hat az érdekeltekre.*

SZOCIÁLPOLITIKA

„A legnagyobb polgári hőstett”

Irta: BRÓDY ERNŐNÉ

A nagyvárosok életében külön probléma a *parkok és játszótérek kérdésének megoldása*. Egy metropolisnak a tervezete sem tökéletes, ha nincsen speciális belső és külső parkszisztémája kidolgozva, különös figyelemmel a belterületek szabad térségeire. A németek felállították a *gyermekkocsitávolság* fogalmát, vagyis minden lakóháztól tíz pernyire kell lennie egy megfelelő játszótérnek, pázsitos, lombos, napsugaras helynek, ahol a felnőtt pihenhet és a nagyvárosi gyermek bármilyen időben a szabadban játszhat.

Ezzel a reánk is háruló feladattal szemben azonban szomorú probléma mered felénk: *a gazdasági kérdés* megoldása. Nagy szegénységünkben hogyan teremtsük meg a parkokat és játszótéreket és hogyan viseljük a fentartás költségeit. Erre azonban a válasz csak az lehet, hogy éppen úgy, amint szükségünk van tisztá, egészséges, jó ivóvízre és kifogástalanul működő csatornahálózatra, éppúgy szükségünk van friss, pormentes levegőre, élhető napsugárra, susogó lombokra, puha pázsitra, vagyis parkokra és játszótérekre. És amint nagy nyomorúságunkban megteremtettük az autbusz-közlekedést, az iskolaorvosi intézményt, kiépítettük az ikeresatornát, mert nem zárkozhatunk el a modern kor igényei előtt, éppen úgy *meg kell teremtenünk a legnagyobb anyagi áldozatok árán is a parkokat és játszótéreket*, mert a nagy tömegek és gyermekek egészséges fejlődése ezt úgy kívánja.

Egy amerikai újság 1904-ben érdekes, amerikai-üzű számíttással foglalkozik. Kifejti, hogy a *játszóterek a gyermeket megvédik a káros befolyásoktól és bűnözési hajlamoktól*. Egy intelligens, szorgalmas, egészséges fiatalember munkája maga és a közönség számára tízezer dollárt ér. *Ezer gyermek megmentése tehát ötmillió dollár nemzeti vagyont jelent*. És ha még tekintetbe vesszük azt is, hogy mennyi költség, mennyi veszteség terheli az államot, a várost a züllött gyermek nevelése és megmentése körül járó kiadásokkal, akkor értjük csak meg igazán, hogy milyen fontos és nagy szerepet tölt be a játszótér a szociális haladás terén.

Párizsban 1904-ben a Park Monceau 10 hektár, a Bois de Boulogne 800 hektár, Londonban a Battersea-park 80 hektár, Bécsben a Práter 698 hektár. New-York területén 1904-ben 85 ezer hektár és parkjai 28000 hektár. 1904-ben Csikágónak 84 parkja van és óriási programmal, nagy amerikai méretekkel készül kiépíteni a város körül északon egész a Michigan-tóig és délen a Calme-tóig lagunákkal összekötve kb. 15000 hektár területet, két millió lakossága számára. Roosevelt Csikágót kü-

lön meg is dicséri, hogy a legnagyobb polgári hőstettel követte el, mikor hihetetlen anyagi áldozatok árán mintaparkokat és játszótereket létesített.

Az amerikai parkok a tömegek minden igényét kielégítik. Óriási pázsitos területek, játszóterek, tennis-groundok, tornaszerek a fiatalság használatára, fürdők, nap- és légkúrák, homokosterek kisgyermekeknek, nyilvános klubház, könyvtár, sőt a nagyobb parkokban juhnyájak, hogy az állattan-tanítást is megkönnyítsék a városi gyermek számára. A többi amerikai város is követte Csikágó példáját is, így Philadelphia, Cansas-City, Portland, San-Francisco, San-Louis, Baltimore. Legérdekesebb Harrisburg esete, hol a minoritásban lévő demokratapárt polgármester-jelöltjét választották meg a többségi republikánuspárttal szemben, mert a parkok létesítését vette fel programjába; a családanyák és asszonyok öt pártolták.

London városának 1904-ben 6 ezer hektár parkja van, de itt a helyzet azért olyan kedvező, mert egyes

magántársulatok parkokat alapítanak és több mecénás donációkkal gyarapította London parkállományát.

Háborúelőtti állapotokról szólnak e számok: Vajjon meddig fejlődtek ezek a boldog, gazdag nyugati államok? Számunkra: utópia. Nézzük egy kissé a mi adatainkat. *Községi parkok és ültetvények az egész város területén: 27:4 hektár, magánparkok: 13:3 hektár.* A balparton 9:6 hektárt tesznek ki a terek, Pestnek 8678 hektár területével szemben. És milyen terek! Rettegetes adatok, amelyekre megdöbbentő visszhangot csak a *tuberkulózis folyton növekvő, egyre rettenetesebb statisztikája ad.* Fogjunk össze mindnyájan és szálljunk szembe ezzel a félelmetes ellenséggel. Legerősebb fegyverünk: a park- és játszótér. Hozzunk meg minden áldozatot, hogy megmenthessük a jövő nemzedéket.

Kis Komédia

Vissza Obudára! Nincs b-ll
Eine Stunde in der Irrenanstalt
ROTT és STEINHARDT
kezdeté 8 órákor

Csókolj újra! — Segítség!

Az UFA-Filmszínház premierje

Nem engedélyezett film, melyből a közönségnek van haszna

A szezon legmulatságosabb vigjátékában Mary Prevost, Monte Blue, Klara Bow brilliroznak

Egy gyönyörű női burleszk-komika: Dorothy Dewore

Rin-Tin-Tin új filmje — Tinta Matyi — Kamarazene — Híradók

Az UFA-Filmszínház premierjének műsorát gazdag műsornak kellene hirdetni. Mint a fenti kiadós címen látható, minden van ebben a műsorban, ami egy ideális programtól megkívánható. Már tegnap és tegnapelőtt jeleztük a nagyközönségnek, hogy egy finom, aranyos humorú, francia ízű, de amerikai gyártmányú, a zseniális Lubitsch által rendezett vigjátékot mutat be az UFA-Filmszínház mai premierjén. Ez a vigjáték

Csókolj újra!

címen fogja megnevezettni Monte Blue, Mary Prevost, Klara Bow és Ernst Lubitsch híveit.

Az UFA-Filmszínház premierje a *Nyeregben...* című filmtörténetet is műsorára tűzte, de ez a film előadásra nem engedélyezett. Az UFA-Filmszínház csak hü marad programjához, mikor ezen a malőrön úgy segített, hogy e műsorváltásnak is a közönség látja hasznát. A nem engedélyezett film helyett az *UFA-Genius* dús filmkészletéből egy másik műsorra tartogatott kitűnő amerikai filmet, *Rin-Tin-Tin*, a csodakutya legújabb alakítását, a

Segítség!

című filmet vette programjába. De hogy a közönség csak ugyan jól járjon, a két kitűnő amerikai sláger mellé ugyancsak a mai premieren egy érdekes ujdonság kerül bemutatásra

Asszony a csatahajón

címen. *Dorothy Dewore*, az első női burleszk-komika játssza ennek a kétfelvonásos burleszknak címszerepét az egész amerikai tengeri flotta statisztálása mellett. — *Tinta Matyi* rajzos trükkjei és a kitűnő Híradók mellett meg kell emlékeznünk a mai premier még egy másik finom érdekességéről és ez a *Csókolj újra!* című film zenei előjátékául beillesztett kamarazene, az UFA-Filmszínház három kitűnő művésze, a zseniális *Stephanidesz Károly* a zongora mellett, *Rákos László* (hegedű), *Schwalb Tibor* (cello) előadják *Mendelssohn* legszebb zongoratrióját.

Előadások kezdete hétköznap 5, negyed 8 és fél 10; vasárnap háromnegyed 4, háromnegyed 6, 8 és 10 órákor.

Egyszerre négy színházban!

Bánky Vilma VILÁGC SALÓ

a bűbajos filmörimadonna ragyogó alakítása a

Kalandtörténet
7 felvonásban
CORVIN-világat-
rakció

Mozgókép-Otthon

Uránia

Orion

Capitol-Filmpalota

Elkésett szerelem

Mozgókép-Otthon

Uránia

Orion

A vénülész balladája és a fiatalság románcja 8 felv.
A főszerepben: **Laura la Lante, Pauline Frederick**
Bánky Vilma: **VILÁGC SALÓ** filmjével együtt
bemutatja a

Szerelmi fészkek

Vidám történet a város és a falu erkölcei-öl 6 fel-
vonásban. — Bánky Vilma: **VILÁGC SALÓ** filmjé-
vel együtt mutatja be **CAPITOL FILMPALOTA**

KÖZGAZDASÁG

Hamis frank és hamis egyezmény

Meglepetésszerűen tető alá került a magyar-osztrák vámegyezmény ügye, olyan hirtelenséggel, hogy a magyar közgazdasági életet szinte fait accompli elé állította. Ez a hirtelenség nem lenne baj, hiszen nagyon is üdvös volna, ha a magyar közgazdaság végre rácszmélne, hogy a gyorsaság nem bosszorkányság s iparkodnék, lépést tartva a való élettel, a közgazdaság követelményeinek megfelelő gyorsasággal tenni meg a szükséges intézkedéseket.

Ez a gyors intézkedés nem szokása a magyar kormánynak s hogy most kivételesen olyan hevenyében elintézte ezt a komplikált külkereskedelmi kérdést — az nagyon gyanús. Nem látszik valószínűnek, hogy ez a gyors elintézés a magyar közgazdasági élet érdekében történt volna s azt hisszük, közeljárunk az igazsághoz akkor, amikor ennek a kérdésnek ilyen öletszerű elintézésénél politikai rugókat tetelezzünk fel.

Nem kívánunk belemélyedni a szerződés taglalásába s nem firtatjuk, hogy miért ad Magyarország négyszer annyi cikkre vámkedvezményt Ausztriának, mint Ausztria Magyarország s azt sem kutatjuk, hogy miért dobta oda áldozatul a magyar kormány a frissen érlelt magyar melegházi „textilipari tenyészetet” az osztrák ipar érdekeinek, csak azt állapítjuk meg, hogy a két szerződő fél közül nem a magyar az, amely ujjongana azon, hogy ezt a nagyfontosságú, tagadhatatlanul sürgős kérdést úgy intézték el, ahogyan elintézték.

Bethlen miniszterelnök Genfben utazott, — nem kellemes körülmények között — s úgy érzi, hogy a frankügy mellett produkálni kell más valamit is. Valamit, ami a franknyomozás eredményei mellett a békés szándékot, a konszolidációs törekvéseket bizonyíthatja. Nos megvan! Gyorsan nyelibeütöttek az osztrák vámszerződést, chez hozzáígérik a Csehszlovákiával való mielőbbi megegyezést s már van valami pozitívum, amire a népszövetség előtt hivatkozni lehet.

Szomorú vigasztalás számunkra, hogy azt hisszük:

V Á R O S I S Z Í N H Á Z

CSÓKOS ASSZONY

Operett 3 felvonásban. Szövegét írta: Szilágyi László.

Zenéjét szerette: Zerkovitz Béla.

Rendező: Sik Rezső.

Vezényel: Kernier Jenő.

Báró Tarpataky	Hegedüs Gyula
Katóka	Honthy Hanna
Dorozsmay Pista	Kompóthy Gyula
Ibolya Ede	Sziklay József
Rica Maca	Somogyi Nusli
Hunyadiné	Hamvas Józsa
Kubane, hentes	Kabos Gyula
Salvator, főlakáj	Horti Sándor
Csipesala, pék	Tihanyi Béla
Özv. Hettyeginé	Hajdu Ella
Özv. Kükülleiné	Szódy Kató
turkevei Róth Manfrédné	Vidor Ferike
Little Wies	Róth Ferenc
János, házmester	Pallós János
Maresa	Faragó Sári

Történik Pesten, 1905 körül; az első felvonás egy józsefvárosi ház udvarán, a második felvonás báró Tarpataky Bajza-uccai palotájában, a harmadik május elsejének éjszakáján a régi Wampetiesben.

A táncokat Róth Ferenc tanította be. — A jelmezek Pán József festőművész tervezéséi.

Az új díszletek Kósa Zoltán tervei szerint készültek.

Jegyek válthatók az első tíz előadásra a Városi Színház pénztáránál és az összes jegyirodáknál.

Ausztria korán örül. Mi ismerjük a hazai viszonyokat s tudjuk, hogy hála ennek a kormányzati rendszernek a mai gazdasági krízisben a magyar vásárlóképesség éppannyira leromlott, mint a fizetőképesség s hogy az osztrák ipar a végén nem is találja majd olyan örvendetesnek azt a lehetőséget, hogy megvásárolja iparcikkét tud kedvezményes vámtelek mellett hozzánk exportálni.

A Hermes Magyar Általános Váltóüzlet közli, hogy a hétfőn tartott közgyűlésén elhatározta az alaptőkének 100.000 darab 2000 korona névértékű új részvény kibocsátása és a befolyó felpénzből a régi részvények névértékének 35.000 koronáról 2000 koronára történő felülbélyegzése által, 1200 millióra való felemelését. Az új részvények 5:1 arányban 1925 július 1-i szelvényvel darabonként 12.500 koronáért vehetők át március 2-től 17-ig a régi részvényesek által a Hermesnél vagy a Magyar Általános Hitelbanknál. Elhatározottat továbbá a Nemzetközi Kiviteli és Behozatali Rt. (Interexim) beolvastatása olymódon, hogy minden Interexim-részvény 1:1 arányban költségmentesen március 2-től március 17-ig 1925 július 1-től osztalékjogosult Hermes-részvényre cseréltetik be a Hermesnél, vagy a Hitelbanknál. Az igazgatóság dr. Paksy Józsefet az intézet ügyvezető igazgatójává nevezte ki.

A Goldberger Sámuel és Fiai Rt. Buday-Goldberger Leó dr. elnöklete alatt megtartott közgyűlése az 1924—25. üzletév osztalékát 8000 koronában állapította meg. Az esedékes szelvény f. év március 1-től fogva fog beváltatni az Anglo-Austrian Bank, az Egyesült Fővárosi Takarékpénztár és a társulat pénztáránál. Az igazgatóságba a régi tagok és új tagul Buday-Goldberger Antal dr.-t választották meg.

Corinne Griffith

Amerika legszebb filmszínésznője játssza főszerepét

Zenés pokol

(COSMOS-FILM)

című 10 felvonásos világhat attrakciónak, amely film a modern nagyvilági erkölcsök és azok kísérője a

néger jazzband

pompás feldolgozása

Az ideai szezonban feltűnt bájos színésznő

Doris Kenyon

játssza viszont a másik

Összeforrt szívek

című 8 felvonásos „First National Star“-film főszerepét

Mindkét film premierje esütörtökön a

Corvin és Kamarában

1/27 és 9 óraor

4, 6, 8 és 10 óraor

DEMOKRATA ÉLET

Bródy Ernő a sajtószabadságról

A Ferencvárosi Demokrata Körben (Központ) kedden este dr. Bródy Ernő hatalmas beszédben tiltakozott Székesfehérvár közgyűlésének sajtóellenes határozata ellen. Ragyogó dialektikával mutatta ki, hogy Magyarországon a sajtószabadság ellen törvényt soha nem hoztak s a székesfehérvári szégyenletes határozat is csak úgy vált lehetségessé, hogy azt egy magát közgyűlésnek nevező zártkörű társaság hozta, mely már régen nem képviseli a város közönségét.

Pakots József képviselő üdvözölte a kör nevében Bródyt, megemlékezve újságírói multjáról és arról a nagyszerű munkáról, amit a főváros lakossága érdekeinek istápolásában évek sora óta folytat. Utána Bródy Ernő emelkedett szólásra. A *Világ* napilap ellen indított fajvédő-hajza és a székesfehérvári határozat ismertetése után így szólt:

— Történtek a külföldön is kísérletek a sajtó elnyomására, de mindig kudarcra végződtek. Amikor X. Károly Franciaországban behozta a cenzurát, a bíróságok ezt az intézkedést *törvénybe ütközőnek* jelentették ki és ez vezetett végkéjfejlődésében az 1838. évi forradalomhoz. Belgiumban és Hollandiában, amikor az még egységes volt, törvényt hoztak, mely megszüntette a sajtóban szokásos fokozatos felelősség elvét és a sajtóügyeket a közönséges büntetőjog alapján akarták elbírálni, hogy a kormány a neki nem tetsző újságírókat bármi módon egyszerűen lecsukathassa, ami végül Belgium és Hollandia különválását okozta az 1838-as forradalom után. Magyarországon intézményes cenzura sohasem volt s ami volt, az a császári kamarilla cenzurája.

A három klasszikus magyar pört ismertette ezután: Wesselényiét, Kőleseyét és Lovászyét, majd így folytatta:

— 1914-ben is elhangzott egy sajtóellenes indítvány. Akkor Balogh Jenő, Tisza István igazságügyminisztere volt, az, aki válaszában kijelentette, hogy az ilyen intézkedés törvényellenes. De nézzük ennek az ügynek nemcsak az erkölcsi, hanem a kereskedelmi oldalát is. A *lap vállalkozás, üzlet, foglalkozás*. Lehetősége-e büntetést nélkül és bírói ítélet nélkül valakinek üzletét, vagyonát *konfiskálni* és öt foglalkozásától eltiltani. Annnyit beszélnek ma a tulajdon szentségéről! *Hát egy lapvállalat elkonfiskálása nem vét a magántulajdonjog szentsége ellen?* Az újságírókat mindig oda lehet állítani a bíróság elé és nem mondható, hogy valami enyhén szoktak vele elbánni. *Szenvedni erkölcsileg, szenvedni büntetőjogilag és most már gazdaságilag is csak a sajtónak szabad?* Nem szabad a magyar sajtót „vogelfrei” intézménynek minősíteni, ez ellen mi szólalunk fel, polgárok és munkások, mert azt akarjuk, hogy legyen szabad sajtó, legyen hely, ahol elsrhassuk panaszain-

kat, hangot adhassunk követeléseinknek s ahol megvédik érdekeinket. A székesfehérvári határozat csak kavics, mely utunkba akadt, de mi rendületlenül megyünk tovább a polgári egyenlőség és szabadság széles országútján.

Pereckig zúgott a taps Bródy beszéde után. Zahler Emil dr., a kör elnöke *Pakots József*et üdvözölte, *Kiss Sándor* és *Trattner Béla* az ifjúdemokraták nevében beszélt, végül *Darvas Gyula* ismertette a frankügy külföldi kihatásait.

Baracs Marcell ünneplése

A Lipótvárosi Kaszinó szombaton leplezte le elnökének, *Baracs Marcell* dr. nak arcképét, *Glatter Gyula* festőművész alkotását, az e célból összehívott rendkívüli közgyűlésen, amelyen a főváros társadalmanak színe-java jelent meg.

A vendégek sorában voltak: *Rákosi Jenő*, *Vázsonyi Vilmos* dr. és *Létay Ernő* képviselők, *Ripka Ferenc* főpolgármester, *Buzáth János* alpolgármester, *Bercell Jenő* tanácsnok, *Bódy Tivadar* és *Déry Ferenc* ny. polgármesterek, *Márkus Jenő* miniszteri tanácsos, *Bródy Ernő*, a Községi Demokratapárt ügyvezető elnöke, *Hevesi Simon* dr. főrabbi, *Frey Kálmán*, a tőzsde alelnöke, *Köhner Adolf* báró, *Papp József* dr., az Ügyvédi Kamara elnöke, *Vázsonyi Jenő*, *Sebestyén Károly*, *Ereki Károly*, *Császár Elemér*, *Ferenczy Zoltán*, *Weiller Ernő* dr. stb.

Ruszt József alelnök nyitotta meg az ünnepi közgyűlést, majd *Rákosi Jenő* mondott ünnepi beszédet, melyet *Baracs Marcell* dr. meghatott szavakkal köszönt meg. A közgyűlést követő társasvacsorán az első pohárköszöntőt *Gyöngyössi József* dr. mondotta a Kaszinó elnöksége nevében, majd *Vázsonyi Vilmos*, *Rákosi Jenő*, *Hevesi Simon* dr., *Ripka Ferenc* dr., *Papp József* dr., *Weiller Ernő* dr., *Ereki Károly* és *Sebestyén Károly* szólaltak föl. *Vázsonyi Vilmos* beszédében *Baracs Marcell* igazi jellemképét rajzolta meg, aki *nemcsak külsőségekben arbirer elegantiarum, hanem közéleti működését is a stilszerűség jellemzősége és elvhűség karakterizálja*. Végül *Baracs Marcell* megköszönte az üdvözléseket.

A *Polgár* szeretettel köszönti a maga részéről is *Baracs Marcellt*, akinek ünneplése ünnepe minden demokratának, de minden fővárosi polgárnak is, mert *Baracs* a Községi Demokratapárt élén a polgárság jobb jövőjéért és boldogulásáért küzd.

Kóbor Tamás:

»Munka és fantázia«

Az Erzsébetvárosi Kör hétfő esti felolvasó ülésén *Ehrlich G.* Gusztáv üdvözlő szavai után *Kóbor Tamás* tartott ragyogó dialektikájú, mély és nemes gondolatokban gazdag előadást „Munka és fantázia” címen.

Előadását a munka mai tudományos definíciójával kezdte, majd a fantázia lényegét fejtegette. Minden emberben van — úgymond — fantázia és a munka értékét, a munkakedvet ez a fantázia, a munka várható eredménye adja meg. A fantázia fejlesztésében rejlik a művészetek nagy kulturális és gazdasági értéke, mert ezek adják meg a munkához szükséges képzelőerőt annak, akiben ez nincs meg elegendő mértékben.

Előadás után társasvacsora volt, melyen *Vita Emil* dr. ny. tanácsnok üdvözölte *Kóbor Tamást*, az író és publicistát, aki viszont *Ehrlich G.* Gusztávot, a Kör elnökét, mint az igazság harcosát, a demokrácia eszméjének katonáját köszöntötte, aki a haladásért küzd, anélkül, hogy sebeket ejtene. *Kuliner Gyula* *Baracs Marcell* dr.-t üdvözölte, aki válaszában *Ehrlichre* üritette poharát 77-ik születésnapja alkalmából. *Baracs Marcellné* a nők politikai és közéleti szerepléséről beszélt. *Katona Béla* *Ehrlich* érdemét méltatta, majd *Wildner Ödön* dr. zárta le a szónokok sorát, aki arra kérte *Kóbor Tamást*, hogy legközelebbi előadásában emlékezzen meg a nőről, mint a munka és fantázia legjelentősebb hatóerejéről.

Lakásépítési problémák

A *Belső Ferencvárosi Nemzeti Demokrata Kör* Kálvin-téri helyiségében március 1-én este *Pusztay Károly* ügyv. elnök vezetése alatt népes hallgatóság előtt tartott előadást *Berger Dezső* műépítész, a kör alelnöke „Lakásépítési problémák” címen. A városi és az állami építkezések körül visszasságok ismertetése után az építkezési hitel kérdését fejtegette, majd az építkezési szabályrendeletek sürgős és modern revízióját, s a közmunkák igazságos kiosztását követelte. Az előadást követő vitában *Pakots József* képviselő, a kör elnöke erőteljes városi és parlamenti kampány megindítását sürgette. *Balkányi Kálmán* dr., az OMKE igazgatója elismerését fejezte ki az előadónak és a maga részéről is hathatós támogatást ígért. *Román Ernő* és *Gyulai József*, dr. *Patzauer Rezső* és több iparos hozzájárulása után dr. *Lendvai Andor* főtitkár következő határozati javaslatot fogadták el:

„A *Belső Ferencvárosi Nemzeti Demokrata Kör* *Berger Dezső* előadása kapcsán kimondja, hogy az állami és városi építkezések terén észlelt anomáliák megszüntetése, illetve a demokratikus elveknek megfelelő megvalósztatása végett *akciókat kezd*, mely célból a központi pártvezetőséget felkéri elnöke *Pakots József* képviselő úr útján, hogy *e kérdésben sürgősen hívjon össze ankétot a kör helyiségébe.*”

Végül *Pusztay* fölkérésére megbízták *Berger Dezsőt*, hogy hogy az ankét részére az egész kérdést felölölő memoran-

dumot készítsen. Március 8-án este 7 órakor dr. *Patzauer* Rezső tart előadást az új kénszeregyességi rendeletről.

— A **Lágymányos—Kelenföldi Polgári Kör** kereskedelmi szakosztályában szombaton este *Bokros* Béla, a kör elnök-főtájkára. tartott előadást „A mérleg felértékelése” címen. Részletes felvilágosítást adott a felértékelés technikájáról és ismertette annak kihatását az ipari és kereskedelmi vállalatokra. Az előadásért *Kölmán* Ármin vállalati igazgató, a szakosztály elnöke, mondott meleghangú köszönetet. — Február 22-én alakult meg *Fóthy* Vilmos, trvhat.

biz. póttag elnöklete alatt a kör ipari szakosztálya, amely kimondta, hogy minden lehető elkövet a vidéki építkezésekben való részvételt illetőleg. Megállapították, hogy kisebb pályázatoknál minden iparos rendelkezik a szükséges bányapénzzel. — A Kör február 27-iki kulturstélyén dr. *Tóth Szabó* Pál, a közművelődési szakosztály elnöke, tartott nagyhatású, hazafias szelleműl izzó előadást „Trianon” címmel.

„Merkur” **Jótekonysági asztaltársaság.** A békét, munkát és polgári összetartást hirdető társadalmi egyesületek száma március elsején jelentős testület-

tel szaporodott: az Izabella-téri „Merkur” kávéház összes helyiségeiben megalakult a „Merkur” **jótekonysági asztaltársaság.** A többszáz résztvevő egyhangúlag *Nagy* Pált, a Rézművesmesterek Országos Szövetségének elnökét választotta elnöké, aki megnyitó beszédében a testvérszaltársaságok küldötteit: dr. *Kollmann* Dezsőt, *Zsigler* Jánost, a „Jóbarátok”, a „Lovrana” asztaltársaság stb. vezetőit, majd a „Merkur” díszelnökét, *Pakots* József képviselőt üdvözölte lendületes szavakkal. *Pakots* és dr. *Kollmann* lelkes tetszés mellett reflektáltak az elnök beszédére.

NÓMOZGALOM

A női szervezkedés

Hatalmas lendülettel folyt tovább ezen a héten is a Női Tábor megszervezésének munkája. A központi vezérkar, dr. *Baracs* Marcellnéval az élén, fáradhatatlan buzgalommal járja a kerületeket, fogadja az egyes kerületek küldötteinek jelentéseit, mindenütt jelen van, ahol buzdításra, segítségre van szükség, ahol valamelyik fiatal alakulatot kell átsegíteni a kezdet nehézségein.

Kedden délután tartotta alakuló értekezését

Lágymányos—Kelenföldön

a választókerület demokrata körének helyiségében a kerület női tábora. Impozáns számban jelentek meg itt a demokrata asszonyok, hogy meghallgassák a Női Tábor vezetőségének fejtegetéseit. *Krammer* Adolfné elnöküny nyitotta meg a gyűlést, aki után dr. *Baracs* Marcellné *Szentirmay* Imréné és *Bokros* Béla, a demokrata kör ügyv. alelnöke szólaltak fel, majd a nagygyűlés *Krammer* Adolfné elnökletével harminettagú intézőbizottságot választott az ügyek további vezetésére, mindaddig, míg a végleges vezetőség átveszi helyét.

Február 24-én, kedden délután tartotta második összejövetelét az Esplanade-szálló fehértermében

Buda női tábora

Dr. *Baracs* Marcellné elnökasszony megnyitó szavai után *Szentirmay* Imréné mondott beszédet, majd megválasztották a tisztikart, mely a következőképpen alakult meg: *I. körzet.* Elnök: dr. *Gatlein* Hugóné. Társelnökök: *Gottlieb* Ernőné és *Kerpel* Gusztávné. *III. körzet.* Elnök: *Budai* Emilné. *IV. körzet.* Elnök: dr. *Horráth* Renée. Társelnökök: *Szegő* Aladárné és *Apor* Albertné. Végül dr. *Gatlein* Hugóné kérte föl a hölgyeket a „Vázsonyi obédék” megindítására. Elhatározták, hogy az összejöveteleket rendszeresítik és a budai női tábor tagjai minden szerdán délután hat órakor találkoznak az Esplanade szállóban.

A mostani hét végén és a jövő hét folyamán több kerületben bontt ismét zászlót a Női Tábor, úgyhogy rövid idő múlva a férfiak mintájára az összes kerületek demokrata asszonyi szervezetei kiépülnek. Pénteken a X. és XI. választókerületek Női tábora alakul meg a Központi Demokrata Körben, kedden a XIII.

választókerület tartja alakuló ülését a kerület demokrata körének Rákóczy út 36. szám alatt levő helyiségében.

A *XVI. választókerület* Thökölly út 80. szám alatti helyiségében folyik a Női Tábor élete. Itt a szervezés munkája már befejeződött és megkezdődhetett a kulturális és szociális munka. Kedden jólsikerült hangversenyt rendeztek a hölgyek, melynek programját özv. *Révész* Izidorné állította össze nemes ízléssel.

A *XVIII. és XIX. választókerületek* Női Táborának szervezési munkálatai *Román* Ernőné, illetőleg *Zimmermann* Dezsőné vezetésével szintén befejezés előtt állanak, úgyhogy a jövő hét folyamán itt is meg fog történni a formális alakulás.

Női vacsora a Józsefvárosban

Kedden, március 2-án népes társasvacsora keretében bontott zászlót a Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Körben a XVII. választókerület női tábora.

Viléz Aladár elnök *Baracs* Marcell, *Weiller* Ernő dr. elnök pedig a megjelent vendégeket üdvözölte, majd *Iványi* Lajosné válaszolt a nők politikai programját. Utána dr. *Fischer* Jenőné, a nék kulturális munkájáról beszélt, *Schmidek* Miksáné pedig meleg szavakkal mutatott rá arra a fontos szociális feladatra, melynek megoldása a nőkre vár.

Wildner Ödön dr. ny. tanácsnok azt fejtette, hogy a női mozgalom ma már túlvan azon a kezdetleges stádiumon, amikor épp kezdetlegessége folytán antipatikus és kiesnyes volt. Ma már mindenki érzi és tudja, hogy a nők politikai, kulturális és szociális munkája csak hasznos és áldásos lehet.

Baracs Marcellné arról a nemes hivatásról beszélt, melyet Magyarország töltött be a történelem folyamán, mint a nyugati kultúra védőbástyája, mint védőgát a Balkán felé és legújában védőgát a bolsevizmus ellen, melytől azért menekült meg a Nyugat, mert itt kitombolhatta magát.

Bródy Ernőné a demokrata nők szociális munkáját méltatta, majd programot adott ebben az irányban, a jövőre és kiutatta, hogy Magyarország, de különösen a főváros a mai helyzetében egyenesen kívánja a női munkát, mert a nő hivatása, hogy a gazdaságilag gyön-

gébbekre, a tisztaságra és az egészségre ügyeljen.

Szentirmay Imréné utalt arra, hogy a siker mindig az erős, a bukás a gyönges sorsa, a demokrata tábor erejét a szervezetség adja meg, erkölcsi hátterét az a hatalmas erkölcsi tőke, amit vezére *Vázsonyi* Vilmos képvisel.

Baracs Marcell dr. szólalt fel ezután. Az országon — úgymond — valami furcsa pesszimizmus vett erőt, mely talán az események kapcsán jogosult is. Mégse legyünk pesszimizták, adja meg nekünk az optimizmus hitét az a gondolat, hogy rosszabb a helyzet már nem lehet. Bele kell kapcsolódnunk ismét a világ gazdasági életébe, de ez csak akkor lehetséges, ha az erkölcsi piszok helyébe az erkölcsi tisztaság lép. Mi férfiak már beszennyeződünk a politikai harc forogtatóiban, a nőknek kell meghozni a tisztaságot, a szeretetet. A nők fogják meghozni a társadalmi megújodást a politika terén is. A demokrácia hozza a jövő nemzedék számára a jobb megélhetést, a több jogot, a gondatlanabb életet, igen természetes, hogy a nők, az anyák helye csak a demokrácia táborában lehet.

Baracs után *Csergő* Hugó dr. foglalkozott a parlamenti eseményekkel, majd arra hívta fel a megjelent hölgyek figyelmét, hogy a szociális munkában, mely legfőbb feladatuk, nem elég a lelkeség, az akarat, tudás is kell, képezni, tanítani kell a női tábort a szociális munka számára. Ezt a célt szolgálják azok a szociális tanfolyamok, melyeket a katolikus szociális misszió mintájára a demokrata nőknek is fel kell állítaniok.

Hangversenyek. A *XIV. választókerületben*, az Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör helyiségében csütörtökön igen látogatott hangversenyt rendezett a Női Tábor, melynek keretében gróf *Teleki* Sándorné (Szikra) a kitűnő írónő olvasott fel spanyolországi úti élményeiből részleteket. Végigvezette hallgatóságát Madrid, Barcelona, Sevilla, Granada ucaán, megesodáltatta az odon, gyönyörű középületeket, elkalauzolta az Escorial keleti pompával és fényvel berendezett termeibe. A hallgatóság lelkes ünneplésben részesítette az írónőt a hangverseny többi szereplőjével, *Szekecs* Ferenc organaművéssel és zenekarával, *Csikváryné* Gröber Sarolta operanékesnővel, *Steiner* Böske hegedűművésznővel, *Darvas* Ibolyával, *Maleczky* Bianka operanékesnővel, *Sztáray* Stelzer Gizi hangversenyékesnővel együtt. A hívós hangversenyt *Ullmann* Gizi és *Schleiffer* Ignácné rendezték.

Laptulajdonos: **dr. Vázsonyi János**
Felelős kiadó: **dr. Csergő Hugó**

A PAPAGÁJ-KABARÉ

ÚJ MŰSORA SZENZÁCIÓS

KEZDETE PONT 10 ÓRAKOR

Fellépnek:

<i>Kondor Ibolya</i>	<i>Krajnik Mária</i>	<i>Haraszi Mici</i>
<i>Békeffy László</i>	<i>Ihász Lajos</i>	<i>Dénes Oszkár</i>
<i>Raskó Baba</i>	<i>Solti Hermin</i>	<i>Gózon Gyula</i>
<i>Radó Sándor</i>	<i>Sarkadi Aladár</i>	<i>Sándor József</i>

Ábel, Bálint, Barabás, Mester stb.

Művészeti igazgató: **Fritz Ödön**

Zenei vezető: **Komjáthy Károly**

Helyárak 20, 30, 40 ezer korona

Eiőadás után világvárosi táncműsor

Polgári éttermi árak

Tulajdonos: **OLÁH GYÁRFÁS MIHÁLY**

(Nemzetközi Orfeum) **TABARIN** VIII., Rákóczi út 63

Világvárosi műsor

Kezdeté 10 órakor **10 attrakció** Kezdeté 10 órakor

Békebeli márka!

Gyártja: **özv. Bánd Gyuláné és Fia**
kenyérgyára

VI., Frangepán ucca 15

VI., Mozsár ucca 9.

Telefon: 99-02.

Nincs többé poloska, mert a tudomány mai állása szerint a **Novus-gyertyák** az összes férgeket és poloskákat kipusztítják. **Hatása bámulatos.** Gyártja: **ZELMANOVITS** drogériája, **Wesselényi ucca 36**

Budapest Világváros!

a körüli Royal-kávéházban délután és este

csak az úri közönség táncol

Jazz band!

Szolid árak!

Szopogasson köhögés ellen

Szent István gyógymalátá-
CUKORKÁT,

mert e tiszta Szent István malátakivonatból készült kiváló nyálkaoldószer enyhíti a légzőszervek lobos bántalmait.

Krámer Adolf

festő- és mázolómester

Budapest I., Lágymányosi u. 4. Tel. J. 82-57

Vér-, bőr- és nemibetegségeket gyökere-
sen gyógyít 30 évi tapasztalat alapján
Dr. Mitzger hírneves intézete, **Buda-
pest, József körút 3**
Legújabb „SALVARSAN” oltások. **Vérvizsgálat**

BÚTOR

a legegyszerűbből a legfinomabb ki-
vételű, szolid árak mellett kaphatók
Modern Bútorszalon
Üllői út 14, Baross ucca 11

1926
április
17-26

1926
április
17-26

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

Rendezi a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara

Képviseltek Magyarország és a kül-
föld összes nagyobb városaiban

**Szállítási, utazási és
vizumkedvezmények!**

Központi iroda:

Budapest V, Szemere u. 6

Telefón: 161-22